

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Analýza výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního
města Prahy**

Bc. Martin Žitník

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martin Žitník

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Analýza výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy

Název anglicky

Analysis of expenditure of Fire Brigade of the capital city of Prague

Cíle práce

Cílem této diplomové práce je analyzovat výdaje Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy, a to za období let 2018-2021. Autor práce provede finanční analýzu pomocí skutečných dat a následně provede komparaci s vybranými hasičskými záchrannými sbory okolních krajů. Cílem je dospět k určitým závěrům o celkovém hospodaření sboru a na základě získaných výsledků navrhnout případná doporučení pro budoucí úspory, případně změny v rozpočtu.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se bude zabývat základními pojmy z oblasti analýzy nákladů/výdajů a členěním nákladů/výdajů z různých pohledů na základě literární rešerše odborné literatury. Dále bude představen Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy, zdroje příjmů sboru v historickém a současném kontextu a jejich podrobné rozdělení. Následovat bude rozdělení výdajů a jejich popis. V praktické části bude provedena podrobná analýza příjmů a výdajů sboru v letech 2018-2021. Následně bude provedena analýza příjmů a výdajů dvou vybraných Hasičských záchranných sborů z okolních krajů v návaznosti na podobnou charakteristiku sboru a jejich komparace s Hasičským záchranným sborem hlavního města Prahy. Následovat bude celkové vyhodnocení, jehož závěrem bude analýza, zda-li je možná úspora a v jaké oblasti, případně navržení změn rozpočtu sboru na následující období.

Doporučený rozsah práce

50-80

Klíčová slova

Výdaje, příjmy, rozpočet, financování, organizační složka státu, zdroje financování, Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy

Doporučené zdroje informací

- MAAYTOVÁ, Alena; OCHRANA, František; PAVEL, Jan. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.
- PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- POPESKO, Boris; PAPADAKI, Šárka. *Moderní metody řízení nákladů : jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5773-5.
- SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3494-1.
- TULEJA, Pavel; NEZVAL, Pavel; MAJEROVÁ, Ingrid. *Základy mikroekonomie : [učebnice pro ekonomické podnikatelské fakulty]*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3577-8.
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Josef Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze, dne 30. listopadu 2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Josefu Slabochovi Ph.D. za pomoc při psaní diplomové práce, za jeho trpělivost a odborné vedení, dále kolegům z Hasičského záchranného sboru hl. m. Prahy a okolních krajů za důležité podklady, které byly nezbytné pro zpracování diplomové práce a všem těm, kteří mi pomáhali, především mým nejbližším.

Analýza výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy. V teoretické části práce jsou vysvětleny důležité pojmy související s problematikou státního rozpočtu, jeho sestavování a hospodaření s ním. Praktická část se již věnuje samotnému Hasičskému záchrannému sboru hlavního města Prahy. Nejprve je věnována pozornost výdajové stránce kapitoly státního rozpočtu 314 – Ministerstvo vnitra, a následně je podrobněji analyzován a porovnáván rozpočet zkoumaného subjektu spolu s hasičskými sbory Středočeského a Plzeňského kraje. Výdaje těchto organizací se pohybují v rozmezí 0,6 – 1,3 miliardy korun, jejich průměrné roční tempo růstu ve sledovaném období činilo přibližně 10 %. Také proto se zřejmě ani hasiči nevyhnou v následujících letech jisté redukci rozpočtu a s ní související potřebě šetřit. Autor proto v závěrečné části práce analyzuje vybranou výdajovou položku, kde identifikuje jisté prvky nevhodného jednání ze strany Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy a navrhuje opatření, prostřednictvím kterých lze v dané oblasti výdajů dosáhnout každoročně úspory přibližně 20 %, tedy bezmála 600 tis. Kč.

Klíčová slova: výdaje, příjmy, rozpočet, financování, organizační složka státu, zdroje financování, Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy

Analysis of expenditure of Fire Brigade of the capital city of Prague

Abstract

The master thesis deals with the analysis of the expenses of the Fire Brigade of the Capital City of Prague. In the theoretical part of the thesis, important concepts related to the issue of the state budget, its compilation and management are explained. The practical part is already devoted to the Fire Brigade of the Capital City of Prague itself. First, attention is paid to the expenditure side of the state budget chapter 314 – Ministry of the Interior, and then the budget of the investigated subject is analyzed and compared in more detail together with the fire brigades of the Central Bohemia and Pilsen regions. The expenses of these organizations range from 0,6 to 1,3 billion crowns, their average annual growth rate in the monitored period was approximately 10 %. This is also why even firefighters will probably not avoid a certain budget reduction and the related need to save in the coming years. Therefore, in the final part of the thesis, the author analyzes the selected expenditure item, where he identifies certain elements of wasteful behavior on the part of the Fire Brigade of the Capital City of Prague and proposes measures through which savings of approximately 20 %, almost 600 thousand crowns, can be achieved annually in the given area of expenditure.

Keywords: expenses, revenues, budget, financing, organizational component of the state, funding sources, Fire Brigade of the Capital City of Prague

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	15
3.1 Státní rozpočet.....	15
3.1.1 Vymezení základních pojmů	15
3.1.2 Související právní úprava.....	17
3.1.3 Vymezení státního rozpočtu	18
3.1.4 Rozpočtové zásady	19
3.1.5 Rozpočtový cyklus.....	21
3.1.6 Příjmy a výdaje státního rozpočtu	24
3.1.7 Hospodaření státního rozpočtu	26
3.1.8 Organizační složky státu a rozpočtová soustava.....	28
3.2 Organizační složka státu	28
3.2.1 Vymezení pojmu organizační složka státu	28
3.2.2 Hospodaření	29
3.3 Hasičský záchranný sbor České republiky.....	32
3.3.1 Představení Hasičského záchranného sboru České republiky	32
3.3.2 Úkoly HZS ČR.....	33
3.3.3 Organizační struktura.....	34
4 Praktická část	37
4.1 Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy	37
4.1.1 Představení HZS hl. m. Prahy.....	37
4.1.2 Rozpočet HZS hl. m. Prahy	39
4.1.3 Tvorba rozpočtu HZS hl. m. Prahy.....	40
4.2 Rozpočet Ministerstva vnitra České republiky v letech 2018 až 2021	41
4.3 Rozpočet organizačních složek státu v působnosti GŘ HZS ČR.....	45
4.3.1 Výdaje vybraných organizačních složek státu.....	46
4.3.2 Tempo růstu výdajů vybraných organizačních složek státu	46
4.3.3 Uchráněné hodnoty	47
4.3.4 Rozklad výdajů vybraných hasičských záchranných sborů.....	49
4.4 Hospodárnost výdajů HZS hl. m. Prahy na konkrétním příkladu	56
5 Výsledky a diskuse	71
6 Závěr.....	75

7	Seznam použitých zdrojů.....	78
8	Seznam tabulek, grafů a zkratk	84
8.1	Seznam tabulek.....	84
8.2	Seznam grafů.....	84
8.3	Seznam použitých zkratk.....	85
Přílohy	86

1 Úvod

Hasičský záchranný sbor České republiky je nedílnou a důležitou součástí organizační struktury země. Jakožto základní složka integrovaného záchranného systému je především službou pro občany, jejich ochranou v případě vzniku mimořádné události, a hlavním prvkem při jejím řešení a likvidaci jejích následků. V posledních letech, díky hrozbám v podobě celosvětové pandemie, bleskovým povodním, rozsáhlým požárům a stále častějším vážným dopravním nehodám hasiči neustále ukazují, že jsou v oblasti bezpečnosti stále nepostradatelným prvkem. Se stále se zvyšujícím počtem zásahů, ke kterým vyjíždějí, ovšem exponenciálně vzrůstá i finanční náročnost na jejich vybavení, ochranné prostředky, techniku, provoz a údržbu.

Na druhé straně se však Česká republika po některých krizových situacích posledních let, zejména pak v důsledku zmiňované pandemie či konfliktu na Ukrajině a s ním související energetické krize, potýká s bezprecedentními schodky státního rozpočtu a problematika úspor v oblasti provozu státu je dnes diskutovanější než dříve. Úspory se zřejmě nevyhnou ani Hasičskému záchrannému sboru České republiky. Dle připravovaného rozpočtu bude hasičům v roce 2024 chybět více než miliarda korun oproti roku 2023, nejinak by tomu mělo být také v roce následujícím (MV ČR, 2023). Přesto se již v roce 2023 hovořilo o podfinancovaném sboru (iRozhlas, 2023). Již tak problematickou situaci dále umocňuje stále nedořešená vysoká míra inflace. Problematika je proto aktuálnější než kdy dříve.

Proto se autor v předkládané diplomové práci zabývá analýzou výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy, a to za období let 2018 – 2021, porovnává je s výdaji okolních krajů a hledá v nich možné úspory.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je analyzovat výdaje Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy, a to za období let 2018 – 2021. Analýza je provedena pomocí skutečných dat získaných od Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy, a následně je provedena komparace s Hasičskými záchrannými sbory Středočeského a Plzeňského kraje. Cílem je dospět k určitým závěrům o celkovém hospodaření sboru a na základě získaných výsledků navrhnout případná doporučení pro budoucí úspory.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. V rámci teoretické části práce je věnován prostor státnímu rozpočtu, jeho tvorbě, skladbě, jakož i zásadám platným pro nakládání s rozpočtovými prostředky. Jelikož je Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy organizační složkou státu, je zde rovněž věnována pozornost vymezení těchto organizací a jejich hospodaření. Následně je v obecné rovině představen Hasičský záchranný sbor České republiky, jeho úkoly a organizační struktura. Teoretická část je zpracována metodou obsahové analýzy odborné literatury, příslušných právních předpisů a dalších zdrojů. Hodnotnými zdroji informací byly také internetové stránky Hasičského záchranného sboru České republiky, některé interní předpisy či statistické ročenky, referující o činnostech sboru.

Praktická část práce je věnována analýze výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy. Daný subjekt je v úvodu praktické části nejprve charakterizován, následně je na základě rozhovorů a studia některých interních materiálů stručně popsána příprava rozpočtu Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy. Ve snaze postupovat od obecného k jednotlivostem, autor dále představuje rozpočet Ministerstva vnitra, z jehož kapitoly státního rozpočtu je činnost hasičských záchranných sborů financována. Rozpočet kapitoly je studován jak z hlediska nominálního, tak také ve vztahu k celkovým výdajům státního rozpočtu a rovněž tak ve vztahu k celkovému hrubému domácímu produktu České republiky. Dané ukazatele byly v zájmu přehlednosti konstruovány pro každý rok sledovaného období zvlášť. Výdaje kapitoly Ministerstva vnitra jsou dále rozloženy dle jejich odvětvového členění až po vyjádření výdajů na požární ochranu a integrovaný záchranný systém. Následně je věnována pozornost komparaci

výdajových stránek rozpočtů vybraných hasičských záchranných sborů (vedle HZS hl. m. Prahy také HZS Středočeského kraje a HZS Plzeňského kraje). V rámci této komparace jsou sledovány výdaje vybraných sborů v jejich nominálním vyjádření, a rovněž tak tempa růstu těchto výdajů a jejich rozklad dle druhového třídění. V rámci tohoto rozkladu jsou komentovány některé výrazné odlišnosti, včetně například signifikantních rozdílů v ukazateli uchráněných hodnot jednotlivými sbory. Na závěr je podrobněji analyzována vybraná výdajová položka 517108 – Opravy automobilního materiálu, kde je na konkrétním příkladu demonstrována určitá míra nehospodárnosti při nakládání s rozpočtovými prostředky ze strany Hasičského záchranného sboru hl. m. Prahy, včetně návrhu významných úsporných opatření.

Sekundární data, užitá při výzkumu, pocházejí z rozličných veřejně dostupných zdrojů, jde především o návrhy závěrečných účtů příslušných organizací, statistické ročenky a jiné přehledové materiály. Užitečným zdrojem dat se ukázal být specializovaný informační portál Ministerstva financí s názvem Monitor, umožňující volný přístup k rozpočtovým a účetním informacím ze všech úrovní státní správy a samosprávy. Data, vztahující se k jednotlivým rozpočtům, jsou čerpána ze skutečných rozpočtů, neboť taková data jsou autorem považována za relevantní. Výjimkou jsou data vztahující se k roku 2023, kde skutečné rozpočty nejsou aktuálně známy. V těchto případech pocházejí data ze schváleného rozpočtu (po změnách), přičemž na danou skutečnost je v práci vždy upozorněno, a to buď slovním komentářem nebo označením „*“ v grafu či tabulce.

Veškerá použitá data byla nejprve rozčleněna dle potřeb výzkumu do přehledných tabulek a opakovaně ověřována. Relevantní data jsou v práci prezentována v podobě těchto tabulek, případně v grafickém zpracování, doplněna slovními komentáři autora. Hodnoty jsou uváděny buď v absolutních hodnotách, nebo v procentech, dle povahy příslušných dat a v nich obsažených informací. Pro konstrukci tabulek a grafů bylo užito nástrojů aplikace MS Office 365. Na základě těchto zpracovaných dat jsou v práci dále konstruovány vlastní koeficienty tempa růstu pro hodnocení a porovnání ukazatelů v čase a podílové ukazatele. K výpočtům bylo rovněž užito aplikace MS Office 365. Pro výpočet relativního tempa růstu byl použit vzorec č. 1 - tempo růstu:

$$\delta(\%) = \left(\frac{x_t - x_{t-1}}{x_{t-1}} \right) \cdot 100 \quad (1)$$

Pro výpočet průměrného tempa růstu bylo dále užito vzorce č. 2 - geometrický průměr:

$$x_G = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n} \quad (2)$$

Primární data, použitá při výzkumu, byla získána především z interních zdrojů HZS hl. m. Prahy, a to buď vlastní činností autora, případně od dalších pracovníků Hasičského záchranného sboru České republiky v rámci elektronické komunikace či neformálních rozhovorů. Veškerá tato data byla zpracována s vědomím vedoucích pracovníků příslušných sborů a s jejich souhlasem, primárně pro účely této diplomové práce s perspektivou možného praktického využití některých výstupů.

Ačkoli to s ohledem na povahu práce (zejména pokud jde o zkoumaný subjekt) není vždy zcela možné, autor v maximální možné míře anonymizuje veškeré subjekty, s nimiž během přípravy práce spolupracoval. Jedná se například o servisy, které poskytly kalkulaci slev a rozklad některých cen, nebo o pracovníky příslušných hasičských záchranných sborů. Z tohoto důvodu jsou tyto subjekty označovány dle jejich funkcí, tedy například „externí dodavatel (servis)“ či „pracovník oddělení strojní a technické služby“. V některých případech jde přímo o přání daných subjektů, vedle toho to doporučují i mnozí autoři zabývající se etikou výzkumu (například Novotná a kol., 2019).

Díličními metodami užitými při výzkumu byla zejména metoda analýzy, metoda deskripce, dále pak metoda komparace, metoda zúčastněného pozorování, metoda interview, a v závěrečné části rovněž metoda syntézy.

3 Teoretická východiska

Samotné analýze výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy musí předcházet alespoň elementární teoretické ukotvení zkoumané problematiky. Jak bude vysvětleno v dalším textu, Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy, jakožto i hasičské záchranné sbory dalších krajů, jsou organizačními složkami státu, hospodařící s prostředky státního rozpočtu. Z tohoto důvodu je v rámci následujících stránek věnován prostor problematice státního rozpočtu, specifikaci organizačních složek státu a jejich hospodaření, a nakonec představení samotného Hasičského záchranného sboru České republiky v obecné rovině. Snahou autora je tak postupovat od obecného ke konkrétnímu.

3.1 Státní rozpočet

Státní rozpočet zaujímá významné postavení v rámci veřejné rozpočtové soustavy a mezi ostatními veřejnými rozpočty, dle Lajtkepové (2013) tvoří více než 70 % příjmů veřejných financí. Samotná úvodní věta naznačuje, že se v rámci rozpočtové politiky vyskytují termíny a slovní spojení, jež mohou být vzájemně zaměňovány nebo interpretovány různými způsoby. Proto je vhodné úvodem práce vymezit alespoň základní pojmy, které jsou podstatné pro pochopení dané problematiky.

3.1.1 Vymezení základních pojmů

Na pojem „veřejné finance“ lze pohlížet z několika perspektiv. Dle Maaytové, Pavla, Ochrany a kol. (2015) je možno hovořit buď o praktických činnostech a dalších aktivitách souvisejících s financováním veřejného sektoru (praktické pojetí), nebo o vědní disciplíně tuto praxi zkoumající a popisující (teoretické pojetí). Pro účely této práce nicméně postačí vymezení dle Hejdukové (2015), dle které jde primárně o finanční vztahy a operace mezi autoritami veřejné správy a ostatními subjekty.

Autority veřejné správy, rovněž označované jako sektor vládních institucí, lze členit na sektor ústředních vládních institucí (který mimo příspěvkových organizací a dalších institucí zahrnuje také organizační složky státu, jakými je například Ministerstvo vnitra České republiky či hasičské záchranné sbory jednotlivých krajů), sektor místních vládních institucí (například krajské a obecní úřady) a sektor fondů sociálního zabezpečení (NRR, 2023).

Veřejné finance mají alokační, stabilizační a přerozdělovací funkci (Hejduková, 2015). Prvně jmenovaná, alokační funkce, má mimo jiné podobu poskytování veřejných statků, jakými je financování bezpečnostních sborů, tedy i Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“, příp. „hasičský záchranný sbor“). Za účelem plnění těchto funkcí vzniká fiskální systém založený na koloběhu finančních prostředků a tvořený soustavou veřejných rozpočtů (NRR, 2023).

Pokud jde o termín „veřejný rozpočet“, ten je Černohorským (2020) vymezen jednoduše jako nástroj prosazování politik na dané vládní úrovni (například státní, krajské, obecní). Podobně jednoduše popisuje také podstatu jeho fungování, která spočívá v tom, že se *„vytvářejí veřejné fondy prostřednictvím rozdělování důchodů ekonomických subjektů (zejména formou daní), poté se přerozdělují (například ve formě veřejných statků) a utvářejí důchody ostatních ekonomických subjektů formou výdajů z rozpočtů, například formou výplat mezd státním zaměstnancům, výplat sociálních dávek apod.“* (Černohorský, 2020, s. 423). V citované definici jsou zároveň obsaženy všechny výše popsané základní funkce veřejných financí. Máče (2012, s. 418) definuje veřejný rozpočet jako decentralizovaný peněžní fond, ačkoli toto tvrzení je zjevně neúplné, neboť (jak bude následně vysvětleno) veřejným rozpočtem je rovněž státní rozpočet, který je naopak definován jako centralizovaný peněžní fond (Hrbková a kol., 2020, s. 83). Autor práce si tuto nepřesnost vykládá tematickým zaměřením Máčeho práce (v tomto případě účetnictví pro územní samosprávné celky). Nicméně připomíná tak jedno z možných členění veřejných rozpočtů. Máče (2012) dále doplňuje, že tyto fondy jsou rozdělovány a používány na principu nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti. Princip nenávratnosti znamená, že poplatníkovi nevzniká nárok na vrácení odvedených finančních prostředků. Princip neekvivalentnosti vylučuje souvislost mezi hodnotou odvedených finančních prostředků na jedné straně a hodnotou spotřebovaných veřejných statků na straně druhé. Nedobrovolnost je možno spojovat se zákonnou povinností tyto prostředky odvádět.

Klíčovou podmínkou pro dobrou funkci každého státu je rozpočtová soustava, a to včetně územní samosprávy a jejich subjektů. K zabezpečení úkolů a činností na jednotlivých úrovních je pak příslušný veřejný rozpočet, respektive soustava veřejných rozpočtů, důležitým finančním nástrojem. Je neoddiskutovatelné, že čím je komplikovanější struktura určitého státu (například unitární stát, federativní stát) a jeho územní samosprávy (např. jednostupňová, dvoustupňová), tím je složitější třídění rozpočtové soustavy (Peková, 2011). Obecně však soustava veřejných rozpočtů zahrnuje (Černohorský, 2020):

- nadnárodní rozpočet, to se týká pouze států integrovaných do nadnárodních struktur (například rozpočet Evropské unie);
- ústřední, neboli státní rozpočet;
- rozpočty územní samosprávy;
- rozpočty veřejných fondů;
- rozpočty veřejných podniků, neziskových organizací a zdravotních pojišťoven.

Základními prvky veřejné rozpočtové soustavy v České republice tedy jsou státní rozpočet, rozpočty územní samosprávy (krajů, měst a obcí), rozpočty státních fondů, rozpočty příspěvkových organizací a organizačních složek státu, a rovněž tak státní fondy (Maaytová, Pavel, Ochrana a kol., 2015). Neziskové organizace veřejného sektoru (mezi které patří také organizační složky státu, a tedy i jednotlivé HZS kraje, viz dále v této práci) jsou prostřednictvím systému finančních vztahů napojeny na rozpočet svého zřizovatele.

Stěžejní roli v soustavě veřejných rozpočtů a rozpočtové politice obecně zastává Ministerstvo financí. To je ústředním orgánem státní správy pro státní rozpočet České republiky, státní závěrečný účet republiky, ale dále také, mimo jiné, pro přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků (MF ČR, 2022b). Některé činnosti Ministerstva financí související s problematikou státního rozpočtu jsou průběžně popsány v následujícím textu.

3.1.2 Související právní úprava

Ochrana a kol. (2010) předkládají výčet nejvýznamnějších právních předpisů vztahujících se ke státnímu rozpočtu. V České republice tito autoři považují za relevantní zejména zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, případně zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Zmínit lze ale i další právní předpisy:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, kde v čl. 42 odst. 1 je stanoveno, že „*návrh zákona o státním rozpočtu a návrh státního závěrečného účtu podává jen vláda*“, přičemž „*tyto návrhy projednává na veřejné schůzi a usnází se o nich jen Poslanecká sněmovna*“ (odst. 2). Ustanovení čl. 97 odst. 1 dále hovoří o Nejvyšším kontrolním úřadu jako o nezávislém orgánu, který „*vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu*“;

- zákon č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023 (ten se každoročně mění, předešlymi zákony tak byly zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, zákon č. 600/2020 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2021, zákon č. 355/2019 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2020, aj.);
- vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě.

3.1.3 Vymezení státního rozpočtu

Jak dokládají následující řádky, také pojem rozpočet může mít řadu definic. Jednu z definic státního rozpočtu lze nalézt v zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon o rozpočtových pravidlech). Ten ustanovením § 5 odst. 1 vymezuje státní rozpočet jako *„finanční vztahy, které zabezpečují financování některých funkcí státu v rozpočtovém roce. K tomuto účelu státní rozpočet soustřeďuje rozpočtové příjmy vymezené tímto nebo zvláštním zákonem“*. Pojmu finanční vztahy, užitému v této definici, lze rozumět jako vzájemné souvislosti a vztahu podmíněnosti veřejných příjmů plynoucích do tohoto rozpočtu a veřejných výdajů, které by měly být profinancovány v rámci plnění základních funkcí státu. Tyto funkce blíže specifikuje následující definice státního rozpočtu, převzatá z materiálu, publikovaného Ministerstvem financí České republiky, dle kterého je státní rozpočet *„plánem finančního hospodaření státu na daný rozpočtový rok, kterým se zajišťuje plnění ekonomických, sociálních a politických funkcí státu“* (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023, s. 11). Dle Hejdukové (2015) představuje státní rozpočet vrcholnou úroveň článků veřejných financí, Peková, Pilný a Jetmar (2008, s. 253) jej zase definují jako nástroj veřejného rozpočtu využívaný ústřední vládou k hospodaření státu. Bez ohledu na to, zde je státní rozpočet nahlížen jako soubor vztahů, plán finančního hospodaření či jako nástroj, všechny uvedené definice spojuje jejich ekonomický rámec.

Z hlediska účetního je státní rozpočet bilancí příjmů a výdajů státu (Hamerníková a Maaytová, 2010, s. 170). Vedle pohledu ekonomického a účetního lze aplikovat i právní pojetí, neboť státní rozpočet má většinou podobu zákona. Aktuální rozpočet (na rok 2023) je upraven zákonem č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023. Zákon o rozpočtu navrhuje vláda a schvaluje jej Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023). Proto Lipovská (2017) charakterizuje státní rozpočet jako zákon, resp. nejdůležitější zákon, prostřednictvím kterého vláda vykonává své funkce.

Rozdílnost těchto pojetí souvisí s jejich konceptuálními a teoretickými rámci, do nichž jsou zasazeny, přesto si však uvedené definice nijak neodporují a hovoří ve své podstatě o tomtéž. Shrneme-li tyto (a další) definice, dojdeme k poznání, že státní rozpočet bývá nejčastěji vymežován jako:

- finanční plán hospodaření státu pro daný rozpočtový rok (ten je shodný s rokem kalendářním);
- souhrn očekávaných příjmů a výdajů;
- základní nástroj přerozdělování prostředků občanů za účelem zajištění politických, ekonomických a sociálních funkcí státu;
- zákon.

Ze zákona o rozpočtových pravidlech (§ 5 odst. 3) plyne i další možné hledisko pohledu, dle kterého je možno státní rozpočet charakterizovat jako souhrn finančních dokumentů, zahrnujících zákon o státním rozpočtu, rozpis jeho ukazatelů, podrobné rozpočty organizačních složek státu a změny těchto dokumentů.

3.1.4 Rozpočtové zásady

V průběhu historického vývoje byly nashromážděny poznatky a zkušenosti, ze kterých vznikly požadavky na konstrukci státního rozpočtu, tzv. rozpočtové zásady (Bakeš a kol., 2012). Dodržování těchto zásad by mělo přispět k efektivnímu hospodaření s rozpočtovými prostředky. Jednotlivé rozpočtové zásady jsou platné nejen pro státní rozpočet, ale pro všechny veřejné rozpočty, uvádí Hamerníková s Maaytovou (2010). Autorky ve své práci zmiňují zásadu úplnosti, zásadu jednotnosti, zásadu reálnosti a pravdivosti, zásadu každoročního sestavování a schvalování pro příslušný rok, zásadu dlouhodobé vyrovnanosti, zásadu přehlednosti, zásadu publicity (veřejnosti) a zásadu efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti. Nutno podotknout, že daný výčet není ucelený, v rámci teorie popisují různí autoři různé zásady. Obdobně se lze setkat i s různým členěním těchto zásad, pro příklad lze uvést rozdělení na zásady uplatňované při řízení rozpočtového procesu, zásady uplatňované při hospodaření s rozpočtovými prostředky a zásady platné v právním řádu Evropské unie (Bakeš a kol., 2012).

Jednotlivé zásady se jeví být poměrně zřejmé. Například zásadu úplnosti je možné chápat coby zahrnutí všech příjmů a výdajů souvisejících s plněním funkcí rozpočtu, v případě státního rozpočtu je reflektována do ustanovení § 2 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech stanovujícího, že „vláda může financovat činnosti, kterými

zajišťuje funkce státu, pouze prostřednictvím státního rozpočtu a Národního fondu, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak“. Zásadu jednotnosti spojuje Peková (2011) s rozpočtovou skladbou a jejím dodržováním, jejíž podstatou je jednotná klasifikace a třídění příjmů a výdajů pro všechny veřejné rozpočty (více viz vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě). Zásadu každoročního sestavování a schvalování pro příslušný rok ve vztahu ke státnímu rozpočtu je možno nalézt v ustanovení § 5 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech, hovořícím o rozpočtovém roku, který je dle ustanovení § 2 odst. 2 téhož zákona shodný s rokem kalendářním. V rámci zásady přehlednosti je žádoucí, aby byl každý veřejný rozpočet přehledný a rozpočtová skladba jasná a srozumitelná. Toho se zákonodárce snaží dosáhnout rozdělením příjmů a výdajů dle několika hledisek, kdy nejčastěji užívanými hledisky třídění jsou třídění odpovědnostní (kterým je dle ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) *„třídění příjmů a výdajů z hlediska příslušnosti příjmů a výdajů do působnosti ústředního orgánu státní správy nebo organizační složky státu se samostatně projednávaným rozpočtem“*), druhové, odvětvové, nebo konsolidační (více viz vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě). Publicitu rozpočtu je možno chápat jako projednání státního rozpočtu v Parlamentu České republiky a následné jeho zveřejnění ve Sbírce zákonů.

V samostatné kapitole by bylo možno diskutovat o zásadě reálnosti a pravdivosti. Jedná se o poměrně vágní pojmy, jež nejsou v zákoně blíže specifikovány. Přesto však význam slov reálnost a pravdivost je zřejmý každému. Navzdory uvedenému, dané pojmy jsou v současnosti bouřlivě diskutovány. Jedním z mnoha příkladů může být tzv. windfall tax, nazývaná rovněž válečnou daní (zavedena v souvislosti s válkou na Ukrajině). Tato daň byla uvalena na některé podniky v energetickém a bankovním sektoru, přičemž stávající vládní garnitura odhadovala pro rok 2023 příjmy z této daně ve výši 100 miliard Kč (MF ČR, 2022c). Ministr financí Stanjura na přelomu let 2022 a 2023 odmítal výtky (hovořící o nereálnosti těchto příjmů) nejen opozičních politiků, ale rovněž tak celé řady expertů (mimo jiné také expertů zařazených do Národní ekonomické rady vlády), když výši těchto příjmů označoval za konzervativní, ba dokonce spíše pesimistický odhad (tamtéž). Konkrétně, z bankovního sektoru se v rámci této daně očekával mimořádný příjem do státního rozpočtu ve výši třiatřiceti miliard Kč (Lopatka, 2022). V listopadu roku 2023 nicméně Ministerstvo financí přiznalo, že banky neodvedou plánovaných třiatřicet miliard, ale jen několik jednotek miliard Kč (Mora, in ČT, 2023).

S ohledem na povahu této práce je na místě věnovat pozornost zejména posledně uvedené zásadě, a sice zásadě efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti (ačkoli, přísně vzato, ve veřejném sektoru je častěji namísto termínu účinnost užíváno termínu účelnost). Půček s Páleníkovou (2022) v této souvislosti připomínají pojem „3E“ (z anglického Efficiency, Effectiveness, Economy), který pochází původně ze ziskového sektoru, a následně byl v rámci konceptu New public managementu přenesen do sektoru veřejného. Vymezení uvedených pojmů je možno nalézt v zákoně č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o finanční kontrole“). Účelností se dle tohoto zákona rozumí *„takové použití finančních prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů“* (ustanovení § 2 písm. o). Efektivností je pak *„takové použití veřejných prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění“* (ustanovení § 2 písm. n), a konečně hospodárností je *„takové použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů“* (ustanovení § 2 písm. m). Pohledem autora jsou zásadní zejména dva posledně jmenované pojmy, tedy efektivnost a zejména hospodárnost. Právě hospodárnosti vybraných výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy je věnována stěžejní pasáž praktické části této práce.

Pro úplnost je vhodné závěrem této podkapitoly uvést, že zde není blíže specifikována zásada dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu. Problematice bude věnován prostor v další části práce.

3.1.5 Rozpočtový cyklus

Ministerstvo financí (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023, s. 57) v publikaci věnované státnímu rozpočtu uvádí, že *„rozpočtový cyklus časově vymezuje období od zahájení přípravy rozpočtu až po závěrečné vyhodnocení výsledků hospodaření za příslušný rozpočtový rok“* a dodává, že toto období představuje dobu trvání přesahující dva roky. Dané období je možno rozdělit na čtyři základní části (resp. fáze), sestávající z přípravy rozpočtu, jeho schvalování, realizace a hodnocení, a fáze vyhodnocení.

Státní rozpočet České republiky je definován již citovaným zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Ustanovení § 8 odst. 1 tohoto zákona stanoví, že návrh zákona o státním rozpočtu zpracuje Ministerstvo financí v součinnosti se správci kapitol, územními samosprávnými celky, dobrovolnými svazky obcí a státními fondy. Jedná se

o první fázi rozpočtového cyklu, trvající do konce září roku předcházejícího období, na které je rozpočet sestavován (tzv. rozpočtový rok). Státní rozpočet je připravován v tzv. střednědobém výhledu, tedy jako rozpočet na příslušný rozpočtový rok s výhledem dvou následujících let (Ochrana a kol., 2010). Připravovaný rozpočet by měl co možná nejobjektivněji reflektovat předpokládanou ekonomickou situaci, Ministerstvo financí proto za tímto účelem zpracovává tzv. dubnovou makroekonomickou a fiskální prognózu (prognózu příjmů veřejných rozpočtů), kterou dále předkládá Výboru pro rozpočtové prognózy k posouzení, poté je možno stanovit předpokládanou výši výdajů (NRR, 2023). Náročnost tohoto procesu byla demonstrována v předešlé podkapitole. Jak dále uvádí Národní rozpočtová rada (2023), Ministerstvo financí následně připraví tzv. rozpočtovou strategii veřejných institucí obsahující výdajové rámce, ke které se následně tato rada vyjadřuje. Do konce května by pak měl být předložen předběžný návrh příjmů a výdajů podle jednotlivých kapitol vládě ke schválení, a do konce června jsou ze strany Ministerstva financí o těchto příjmech a výdajích informováni správci jednotlivých kapitol, kteří na základě toho zpracují návrh rozpočtu své kapitoly, přičemž tyto výstupy odevzdají Ministerstvu financí do konce července (Ochrana a kol., 2010). Dle autorů dále Ministerstvo financí předloží vládě do konce srpna návrh zákona o státním rozpočtu na další rok včetně střednědobého výhledu. Během srpna dále zveřejňuje Ministerstvo financí tzv. srpnovou makroekonomickou a fiskální prognózu (prognózu příjmů veřejných rozpočtů), dle které (opět po projednání Výborem pro rozpočtové prognózy) aktualizuje výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů (NRR, 2023).

Druhou fází rozpočtového cyklu je schvalovací proces. Již bylo konstatováno, že zákon o státním rozpočtu schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. To je jisté specifikum, neboť běžné zákony jsou v České republice přijímány v obou komorách Parlamentu (Lipovská, 2017). Nicméně, jak podotýká autorka, stejně jako ostatní zákony, i tento zákon prochází na půdě Sněmovny trojím čtením. Ochrana a kol. (2010) doplňují, že v rámci prvního čtení jsou projednávány základní údaje o státním rozpočtu, tedy především celkové plánované příjmy a výdaje, z nich vycházející saldo a způsob jeho vypořádání. Během druhého čtení probíhá podrobná rozprava o rozpočtu, v rámci které mohou být předkládány pozměňovací návrhy. Ve třetím čtení jsou přípustné již pouze formální úpravy zákona, hlasuje se o případných pozměňovacích návrzích a na závěr se hlasuje o vyslovení souhlasu návrhu zákona o státním rozpočtu. Je-li tento návrh schválen, putuje k podpisu prezidenta republiky. Není-li Poslaneckou sněmovnou schválen

zákon o státním rozpočtu na příslušný rozpočtový rok před prvním dnem rozpočtového roku, hospodaří se dle rozpočtového provizoria (ustanovení § 9 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech), a to do doby, než Poslanecká sněmovna rozpočet znovu projedná a předloží k podpisu prezidentovi. Rozpočtové provizorium zjednodušeně představuje skutečnost stejného časového období předešlého rozpočtového roku (Maaytová, Ochrana a Pavel, 2015).

V průběhu třetí fáze rozpočtového cyklu, počínající 1. lednem daného rozpočtového roku, zajišťují jednotlivé kapitoly plynulé a hospodárné čerpání výdajů své kapitoly v souladu se schváleným rozpočtem (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023). Ministerstvo financí sleduje plnění příjmů a výdajů rozpočtu a vydává tzv. pokladní plnění, která jsou následně projednávána rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny. Vláda zároveň předkládá Poslanecké sněmovně tzv. pololetní zprávu o plnění státního rozpočtu, ke které se vyjadřuje Nejvyšší kontrolní úřad (NRR, 2023). V praxi však často nastane situace, kdy je nutné během rozpočtového roku změnit strukturu prostředků státního rozpočtu. Příkladem může být pandemie nemoci covid-19, v důsledku které došlo k dramatickému utlumení ekonomiky (potažmo celé společnosti) a významným změnám ve struktuře státního rozpočtu (především na straně výdajů). Jiným příkladem z nedávné doby je také energetická a uprchlická krize způsobená konfliktem na Ukrajině. Jde o tzv. rozpočtová opatření, vyžadující schválení vládou, ministrem financí či Rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny, s ohledem na jejich výši. Blíže jsou rozpočtová opatření vymezena zákonem o rozpočtových pravidlech.

Čtvrtá, vyhodnocovací fáze rozpočtového cyklu, nastává po skončení kalendářního roku, ke kterému se daný rozpočet vztahoval. Jak uvádí NRR (2023), Ministerstvo financí zpracuje návrh státního závěrečného účtu, společně se správci jednotlivých kapitol. Součástí tohoto návrhu je také návrh na využití přebytku, nebo (častěji) návrh na financování schodku státního rozpočtu. Součástí státního závěrečného účtu jsou také závěrečné účty kapitol zpracovávané a předkládané Poslanecké sněmovně samostatně jejich správci (ustanovení § 29 odst. 2 zákona o rozpočtových pravidlech). Následuje schválení vládou a předložení návrhu Poslanecké sněmovně, která jej projedná a vydá k němu usnesení. Ustanovení § 29 odst. 4 zákona o rozpočtových pravidlech ukládá Ministerstvu financí povinnost zveřejnit státní závěrečný účet po projednání v Poslanecké sněmovně společně s jejím usnesením, a to v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový a nepřetržitý přístup.

Je tak patrné, že v každém kalendářním roce se Ministerstvo financí věnuje třem rozpočtům v různých fázích cyklu. Jeden rozpočet (za předešlý rozpočtový rok) je ve fázi vyhodnocování, druhý je fázi realizace, a třetí (následující rozpočtový rok) se nachází ve fázi přípravy.

3.1.6 Příjmy a výdaje státního rozpočtu

V obecném pojetí jsou obsahem státního rozpočtu míněny veškeré příjmy, výdaje a vazby na ostatní rozpočty (Bakeš a kol., 2012). Uvedené koresponduje se zněním § 5 odst. 2 zákona o rozpočtových pravidlech, dle kterého státní rozpočet „*obsahuje očekávané příjmy, jakož i odhadované výdaje státního rozpočtu v rozpočtovém roce a financující položky*“.

Příjmová strana státního rozpočtu nese informace o tom, z jakých zdrojů se mají aktivity (resp. funkce) státu financovat. Tyto příjmy státního rozpočtu jsou taxativně vymezeny v § 6 výše citovaného zákona, mimo jiné se jedná o výnosy z daní, cel, příjmy z prodeje a pronájmu majetku České republiky, pokuty, správní a soudní poplatky nebo příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací. Za příjmy státního rozpočtu se dále považují také příspěvky a dotace poskytnuté organizačním složkám státu a použité v běžném rozpočtovém roce, prostředky z rozpočtu Evropské unie a prostředky přijaté organizačními složkami státu z Národního fondu. Peková, Pilný a Jetmar (2008) člení příjmy na běžné (ty se povětšinou každoročně opakují a tvoří většinu příjmů státního rozpočtu) a příjmy kapitálové, které jsou jednorázového charakteru.

Výdaje státního rozpočtu jsou taxativně vymezeny v § 7 zákona o rozpočtových pravidlech, dle kterého se ze státního rozpočtu hradí výdaje na činnost organizačních složek státu a výdaje na činnost příspěvkových organizací v jejich působnosti; výdaje na dávky důchodového pojištění a další sociální dávky; výdaje související s dluhovou službou; vklady, příspěvky a dotace mezinárodním organizacím, široká škála dotací a dalších výdajů. Složení výdajů má vliv na ekonomiku země a může ovlivnit hospodářský růst. Pokud jsou v rozpočtu vysoké výdaje na infrastrukturu, může to stimulovat hospodářský růst tím, že vytváří pracovní příležitosti a podporuje podnikání. Na druhé straně, pokud jsou v rozpočtu vysoké výdaje na sociální programy, může to zvýšit daňovou zátěž pro občany a podniky a snížit jejich investice a spotřebu.

Výdaje lze, podobně jako příjmy, členit na běžné a kapitálové (Peková, Pilný a Jetmar, 2008). Jedná se o tzv. ekonomické členění (Maaytová, Pavel, Ochrana a kol.,

2015). Běžné výdaje jsou takovým druhem výdajů, kterým správce rozpočtové kapitoly zabezpečuje provozní činnosti ve své rozpočtové kapitole (například výdaje na platy, opravy techniky, nákup spotřebního materiálu, výdaje na energie, služby a podobně), stručně řečeno se tedy jedná o výdaje, které se v běžném kalendářním roce opakují. Kapitálové výdaje mají povahu ad hoc pro daný případ. Jedná se o výdaje na investice, jejichž smyslem (účelem) je vytvořit (případně nakoupit) takový statek, který bude v budoucnu v toku času přinášet uspokojení pro veřejnost. Příkladem jsou výdaje na výstavbu dálnic, nákup techniky a podobně. Kapitálové výdaje jsou ve srovnání s běžnými výdaji odloženou spotřebou (Maaytová, Pavel, Ochrana a kol., 2015).

Ministerstvo financí České republiky (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023) rozlišuje výdaje státního rozpočtu na mandatorní výdaje, quasi-mandatorní výdaje a ostatní, resp. nemandatorní výdaje. Mandatorními výdaji jsou takové výdaje, jež hradí stát na základě povinnosti vyplývající ze zákona (příp. jiných právních norem či závazků), typicky například dávky důchodového pojištění, výdaje na dluhovou službu, volby, apod. Quasi-mandatorní výdaje naproti tomu nevyplývají přímo ze zákona, ale spíše z logiky, neboť jsou nezbytné pro zajištění chodu státu. Příkladem mohou být platy státních zaměstnanců, pracovníků organizačních složek státu (například hasičů) nebo výdaje na obranu. Přesto však v případě posledně jmenovaného o významu a nutnosti těchto výdajů někteří stále pochybují, navzdory zhoršující se globální bezpečnostní situaci. Nemandatorními výdaji jsou ostatní výdaje a umožňují vládě reagovat na ekonomický vývoj a příp. jej stimulovat, spolu s rozvojem společnosti. Jedná se například o výdaje na dopravní infrastrukturu, školství, kulturu či sport. Jak vyplývá z citovaného materiálu Ministerstva financí (2023), mandatorní výdaje představují nejvyšší podíl na celkových výdajích státního rozpočtu, v posledních letech se pohybují v rozmezí 50-60 %. Pro rok 2023 se předpokládá podíl těchto výdajů ve výši 53,8 %.

Neméně významnou klasifikací výdajů je členění podle kapitol státního rozpočtu, kde se následně každá kapitola dále člení na jednotlivé ukazatele příjmů a výdajů (Maaytová, Pavel, Ochrana a kol., 2015). Daných kapitol je několik desítek, jednoznačně nejvyšší část výdajů státního rozpočtu směřuje do kapitoly 313 - Ministerstvo práce a sociálních věcí, kde jsou pro rok 2023 plánovány výdaje blízké se 900 mld. Kč, na rok 2024 pak ještě více – 926,5 mld. Kč (MF ČR, 2023d). Výdaje přesahující 100 mld. má dále kap. 398 – Všeobecná pokladní správa (358,5 mld. Kč pro rok 2023); kap. 333 – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (265 mld. Kč v roce 2023); kap. 327 – Ministerstvo dopravy

(112,7 mld. Kč pro rok 2023); a kap. 307 - Ministerstvo obrany, kde jsou pro rok 2023 plánovány výdaje v objemu 111,8 mld. Kč (MF ČR, 2023d). Ministerstvo vnitra, do jehož gesce spadá HZS ČR, spravuje kapitolu 314 – Ministerstvo vnitra, kde jsou pro rok 2023 plánovány výdaje ve výši 99,7 mld. Kč a pro rok 2024 výdaje o 2,3 mld. Kč nižší. Nižší výdaje pro rok 2024 ve srovnání s rokem 2023 jsou plánovány u většiny kapitol státního rozpočtu (tamtéž). Tyto skutečnosti reflektují politiku stávající vlády, která se od počátku svého působení profiluje jako vláda rozpočtové odpovědnosti.

Užíváno (rovněž tak v této diplomové práci) je také tzv. odvětvové členění rozpočtových výdajů, rozlišující mezi výdaji na zemědělství a lesní hospodářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro obyvatelstvo, sociální věci a politiku zaměstnanosti, bezpečnost a právní ochranu, všeobecnou pokladní správu (Maaytová, Pavel, Ochrana a kol., 2015).

Struktura rozpočtu dle jednotlivých klasifikací má svou vypovídací hodnotu o vládních prioritách, platí to jak v případě příjmů, tak v případě výdajů.

3.1.7 Hospodaření státního rozpočtu

Rozdíl mezi příjmy a výdaji představuje tzv. saldo státního rozpočtu (Maaytová, Ochrana a Pavel, 2015). Prakticky tedy mohou nastat tři alternativy (Hrbková a kol., 2020):

- státní rozpočet hospodaří s přebytkem (jedná se o tzv. aktivní saldo), tedy v situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje. Taková situace nastala naposledy v roce 2018, kdy saldo státního rozpočtu České republiky tvořilo 2,9 mld. Kč (MF – Sekce Veřejné rozpočty, 2023);
- státní rozpočet je vyrovnaný;
- státní rozpočet hospodaří se schodkem neboli deficitem (pasivní saldo), výdaje tedy převyšují příjmy.

Je přitom zřejmé, že nalezení absolutní rovnosti mezi příjmy a výdaji (tedy dosažení vyrovnaného státního rozpočtu) je spíše teoretickým předpokladem. V historii samostatné České republiky nebylo nikdy dosaženo zcela vyrovnaného rozpočtu, ačkoli schválený rozpočet v letech 1993 – 1998 tuto situaci předpokládal. V praxi však byl vždy realizován buď přebytek, nebo deficit. Poslední roky jsou charakteristické spíše deficitním rozpočtem. Tyto schodky dosahují stovek mld. Kč, zvyšují tak zadluženost země, přeneseně také výdaje na obsluhu státního dluhu, jež každoročně ukrajuje stále větší část výdajů státního rozpočtu. Pro rok 2023 jsou plánované výdaje na obsluhu státního dluhu v objemu bezmála

70 mld. Kč, pro rok následující pak necelých 95 mld. Kč, tedy o více jak třetinu vyšší (MF ČR, 2023d).

Hrbková a kol. (2020) uvádí, že nejčastějším způsobem krytí deficitu státního rozpočtu je dluhové krytí, spočívající v prodeji státních dluhopisů. Uvedený způsob financování s sebou nese řadu výhod (například nevede k růstu zahraničního zadlužení), pojí se s ním ale také řada problematických skutečností. Jde zejména o vytěšňování soukromých investic vládními výdaji nebo růst úrokových sazeb v důsledku zvýšené poptávky po penězích. Opomenuty by neměly být ani otázky mezigenerační spravedlnosti (Ochrana a kol., 2010). Alternativou dluhového krytí je peněžní krytí, často spojené s inflačními tendencemi. Jde o tzv. monetizaci deficitu, jež je v řadě zemí, včetně České republiky, omezena zákonnými právními úpravami. Schodek státního rozpočtu lze krýt také rozpočtovými přebytky z minulých let, úpravou daní či prodejem státního majetku.

V případě salda státního rozpočtu je možno rozlišovat mezi tzv. aktivní a pasivní složkou salda. Maaytová, Ochrana a Pavel (2015) vymezují pasivní složku jako exogenní vlivy nezávislé na vládě. Pro příklad mohou sloužit některé z vlivů vzpomínaných dříve – tedy pandemie nemoci covid-19, válka na Ukrajině či jiné mimořádné události. Aktivní složka je naproti tomu odvislá od kroků vlády, které mají vliv na státní rozpočet. Mohou se do ní promítat vlivy, jakými je například volební cyklus či populismus.

Pohled na vyrovnanost státního rozpočtu však není jednotný. Žák (2020) hovoří o tzv. zlatém pravidlu vyrovnanosti státního rozpočtu, typickém pro zastánce klasických přístupů. Keynesiánští ekonomové mají naopak blíže k pravidlu cyklicky vyrovnaných rozpočtů, připouštějícímu i deficitní rozpočty. Tato myšlenka předpokládá expanzivní hospodářskou politiku (podpořenou zvýšenými vládními výdaji, příp. sníženým daňovým zatížením, které ve svém důsledku povedou k deficitu státního rozpočtu) v období recese, a naopak restriktivní hospodářskou politiku v období konjunktury. Jak ale uvádí autor (2020, s. 60), „konkrétním problémem při praktickém uplatňování cyklické vyrovnanosti státního rozpočtu je, že politici rádi schvalují deficitní rozpočet v období recese, avšak v období konjunktury je přebytkový rozpočet schvalován jen velmi obtížně“. To je beze zbytku patrné také na příkladu České republiky, kde se v současnosti jeví koncept vyrovnaného či přebytkového státního rozpočtu být téměř utopickým. Byla-li stávající vláda označena za vládu rozpočtové odpovědnosti, budiž dodáno, že pro rok 2023 je předpokládán schodek státního rozpočtu realizovaný touto rozpočtově odpovědnou vládou ve výši 295 mld. Kč, pro rok 2024 pak ve výši 252 mld. Kč, a to při promítnutí opatření z (kontroverze budícího) tzv.

Ozdravného balíčku (MF ČR, 2023d). Nutno však doplnit, že s ohledem na některé dříve vzpomínané faktory je pro rok 2023 očekáván pokles HDP o 0,2 % (MF ČR, 2023c), nelze proto hovořit o konjunkturu. Potřeba hledání potenciálních úspor je však neoddiskutovatelná.

3.1.8 Organizační složky státu a rozpočtová soustava

Organizační složky státu, jakožto ústřední orgány státní správy, mohou ze zákona zřizovat další organizační složky, kterým určí výši finančních prostředků ze své části státního rozpočtu. Ústřední orgány státní správy hospodaří s finančními prostředky na základě své části státního rozpočtu, která obsahuje pouze příjmy a výdaje, dle závazné rozpočtové skladby. HZS ČR je organizační součástí Ministerstva vnitra, do jehož působnosti spadá požární ochrana (Peková, Pilný a Jetmar, 2008).

3.2 Organizační složka státu

V předešlém textu bylo konstatováno, že jednotlivé hasičské záchranné sbory krajů (a rovněž tak záchranný útvar a škola, viz dále) jsou organizačními složkami státu, jejichž příjmy a výdaje jsou součástí státního rozpočtu. S ohledem na povahu zkoumané problematiky je proto vhodné na následujících stránkách daný pojem specifikovat a věnovat pozornost hospodaření těchto subjektů.

3.2.1 Vymezení pojmu organizační složka státu

Postavení, zřizování i zánik organizačních složek státu je upraveno zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Daný zákon, vedle uvedeného, dále upravuje způsoby a podmínky hospodaření s majetkem České republiky.

Ustanovení § 3 odst. 1 tohoto zákona říká, že organizačními složkami státu jsou „*ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení*“, o kterých to stanoví zákon, přičemž obdobné postavení má také Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu. Uvedené organizační složky představují správce kapitol státního rozpočtu, kdy tyto jednotlivé kapitoly státního rozpočtu „*vyjadřují okruh působnosti a odpovědnosti ústředních orgánů státní správy*

a dalších organizačních složek státu, stanoví-li zvláštní zákon, že tyto organizační složky státu mají samostatnou kapitolu ve státním rozpočtu nebo že mají postavení ústředního orgánu státní správy“ (§ 10 odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb.). Správci kapitol ale nejsou jedinými organizačními složkami státu, neboť ustanovení § 4 zákona č. 219/2000 Sb. dále připouští, aby organizační složky zřizovala i jednotlivá ministerstva, a to k plnění úkolů v rámci své působnosti.

Otrusinová s Kubíčkovou (2011) připomínají, že organizační složka státu není právnickou osobou, ale je účetní jednotkou vedoucí vlastní účetnictví, a její jednání je považováno za jednání státu. Stát prostřednictvím těchto organizací zajišťuje funkce a činnosti, které mu ukládají příslušné právní předpisy, například v zajištění obrany a bezpečnosti státu (Podhorský, 2005). Podobně hovoří také Rektořík a kol. (2010), dle kterého je základním posláním organizačních složek státu podílet se na výkonu veřejné správy na úrovni státu. Peková, Pilný a Jetmar (2008) pak jejich existenci spojují s poskytováním tzv. čistých veřejných statků. Ty poprvé definoval Samuelson (1954, s. 387) ve svém příspěvku s názvem *The Pure Theory of Public Expenditure* jako statky, jejichž spotřeba jednotlivcem nezměňuje spotřebu tohoto statku ostatním spotřebitelům. Jejich spotřeba je tedy kolektivní, automatická a nedělitelná.

3.2.2 Hospodaření

Hospodaření organizační složky státu je dáno zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). Rozpočtové právo vychází svou strukturou z principů fiskálního federalismu a decentralizace veřejných financí, což mělo za důsledek postih samotné právní úpravy o rozpočtových pravidlech státního rozpočtu a rozpočtu územních, mezi těmito pravidly neexistuje vzájemná vazba (Mrkývka, 2012). Zákon o rozpočtových pravidlech v ustanovení § 45 odst. 1 stanovuje, že organizační složka státu *„hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak“*. Správcem kapitoly je v případě HZS ČR Ministerstvo vnitra, které, jak bylo uvedeno dříve, je rovněž organizační složkou státu. Ministerstvo vnitra je zároveň ústředním orgánem státní správy (§ 1 zákona č. 2/1969 Sb.), a jako takové hospodaří s prostředky na základě své kapitoly státního rozpočtu, která obsahuje pouze příjmy a výdaje ve členění podle závazné rozpočtové skladby (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Hospodaří-li organizační složka státu s prostředky státního rozpočtu, je na tomto místě vhodné připomenout, že pro ni platí tytéž zásady, které byly uvedeny v kapitole 3.1.4. Připomenuta zde budiž především zásada efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti. Tato zásada je promítnuta v ustanovení § 45 odst. 2 zákona o rozpočtových pravidlech, který organizační složce státu ukládá povinnost plnit určené úkoly nejhospodárnějším možným způsobem. Prostředky může čerpat jen do výše závazných ukazatelů stanovených jí zákonem o státním rozpočtu nebo příslušným správcem kapitoly, a to v souladu s věcným plněním.

Organizační složka státu může hospodařit i prostřednictvím svých mimorozpočtových zdrojů, kterými jsou prostředky fondů, zisk dosažený z hospodářské činnosti vykonávané v rámci zvláštního zákona, peněžité dary, prostředky získané ze zahraničí formou dotací a prostředky zvláštních účtů určených k zajištění financování obměn a záměn státních hmotných rezerv dle zvláštního předpisu (Peková, Pilný a Jetmar, 2008). Dle tohoto kolektivu autorů organizační složky státu vytváří:

- příjmový a výdajový účet – rozpočtový účet, kde zaznamenává své příjmy a výdaje;
- účty fondů;
- účet cizích prostředků, který je zřizován z důvodu oddělení cizích peněžních prostředků, např. omylem zaslaných peněžních prostředků, mezd zaměstnanců a souvisejících výdajů, které nastaly v prosinci, a k jejichž vyplacení dojde v lednu následujícího roku (§ 45 zákona č. 218/2000 Sb.);
- účet sdružených prostředků;
- účty, o nichž to určí zvláštní právní předpis nebo je z charakteru příjmů a výdajů zřejmé, že se nejedná o příjmy a výdaje patřící do státního rozpočtu;
- účty u bank (po udělení souhlasu ministerstva), ze kterých je možné proplácet výdaje spojené s pracovní cestou za použití platebních karet a realizovat i takové výdaje, u nichž neexistuje jiný způsob provedení úhrady, nežli platební kartou.

Zvláštními účty, u nichž zůstatky na konci roku nepropadají, jsou rezervní fond a fond kulturních a sociálních potřeb.

Ustanovení § 45 odst. 12 dále připouští, že „*organizační složka státu je oprávněna překročit závazné ukazatele výdajů státního rozpočtu podle jejich vymezení o příjmy podle zákona č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou vybraných pokut, o prostředky přijaté z rozpočtu územního samosprávného celku, od jiné právnické osoby nebo od fyzické osoby pro účely požární ochrany, integrovaného záchranného systému*

a ochrany obyvatel prováděné organizačními složkami státu zřízenými zákonem o Hasičském záchranném sboru České republiky na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty, a o prostředky přijaté ze zvláštního účtu Ministerstva spravedlnosti podle zákona o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí“.

Jak dále stanovuje § 45 zákona č. 218/2000 Sb., příjmy organizační složky státu jsou tedy příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou pak výdaji státního rozpočtu, přičemž veškeré prostředky ze státního rozpočtu jsou poskytovány účelově. To znamená, že rozpočet každé organizační složky státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině nebo příjmy a výdaje související s činnostmi stanovenými jí zákonem. V případě, že nebudou prostředky spotřebovány v běžném rozpočtovém roce, mohou být v letech následujících použity pouze na stanovený účel (§ 21 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb.).

Opomenuty by neměly být ani tzv. nároky z nespotřebovaných výdajů. Jedná se o rozdíl mezi konečným rozpočtem minulého roku a skutečným čerpáním těchto prostředků v minulém roce, včetně prostředků nevyčerpaných v minulých letech. O tyto prostředky může každá organizační složka státu překročit, respektive navýšit svůj rozpočet, ovšem za podmínky dodržení účelovosti, tedy k jakému účely byly původně finanční prostředky určeny. Nároky lze rozdělit na dvě skupiny:

- neprofilující nároky – provozní výdaje a související mzdové výdaje, kterými jsou prostředky na sociální a zdravotní pojištění, fond kulturních a sociálních potřeb. Související mzdové výdaje lze po předchozím schválení zapojit pro výdajů provozních;
- profilující nároky – tarifní mzdy, mzdy na dohody o provedení práce, výdaje na projektu EU, výdaje na programy organizace (investice, účelové prostředky, dary, dotace).

3.3 Hasičský záchranný sbor České republiky

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“

(ustanovení § 17 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb.)

3.3.1 Představení Hasičského záchranného sboru České republiky

Organizace, působnost a úkoly HZS ČR jsou vymezeny zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o HZS“). Ustanovení § 1 odst. 1 tohoto zákona definuje hasičský záchranný sbor jako „jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi“.

Často je rovněž HZS ČR vymezován jako jedna ze základních složek integrovaného záchranného systému (například Hanuška, Skalská a Dubský, 2010; Kavan, 2015). Vymezení pojmu integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) poskytuje znění § 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“), dle kterého se jedná o „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“. Hasičský záchranný sbor pak hovoří o „efektivním systému vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události“ (HZS ČR, 2009). Z obou citovaných formulací vyplývá, že se nejedná o organizaci v podobě instituce, nýbrž o vyjádření pravidel spolupráce mezi těmito institucemi, resp. složkami. Základními složkami IZS jsou podle zákona o IZS vedle hasičského záchranného sboru také jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie České republiky a poskytovatelé zdravotnické záchranné služby. Tentýž zákon obsahuje také výčet tzv.

ostatních složek IZS, kterými jsou, mimo jiné, například vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, zařízení civilní ochrany, či neziskové organizace a sdružení občanů, jež lze k záchranným a likvidačním pracím využít. Kavka (2022) uvádí, že právě HZS ČR představuje páteř IZS a je jeho hlavním koordinátorem. V praxi to pak, mimo jiné, znamená, že zasahuje-li na místě události více složek IZS, řízením těchto sil a koordinací záchranných a likvidačních prací je pověřen příslušník HZS ČR. Platí zároveň, že operační a informační střediska integrovaného záchranného systému jsou operačními a informačními středisky hasičského záchranného sboru, příp. naopak (HZS ČR, 2009).

3.3.2 Úkoly HZS ČR

Základní úkol, tedy ochrana života a zdraví lidí, životního prostředí, jakožto i zvířat a majetku před mimořádnými událostmi a krizovými situacemi, vyplývá již z dříve citované definice. Ustanovení § 1 až § 3 zákona o HZS hovoří o dalších úkolech hasičského záchranného sboru. Ten se dále podílí „*na zajišťování bezpečnosti České republiky plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a dalších úkolů*“ (§ 1 odst. 2 zákona č. 320/2015 Sb.). HZS ČR rovněž organizuje ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí přijímání humanitární zahraniční pomoci poskytnuté České republice, a též distribuci humanitární pomoci zemím po celém světě, které byly postiženy mimořádnými událostmi velkého rozsahu, případně poskytuje pomoc v rámci mezinárodních záchranných operací formou speciálních typů odřadů. Mezi jeho činnosti dále patří mimořádně vykonávat úkoly, kdy plnění nenáleží jinému orgánu veřejné správy nebo orgán veřejné správy za daných podmínek není schopen uskutečnit dané plnění úkolu, pokud je jejich uskutečnění nepostradatelné v zájmu ochrany života nebo zdraví obyvatelstva, zvířat, majetku nebo životního prostředí. HZS ČR v současnosti hraje stěžejní roli v přípravách státu na mimořádné události, ať se již jedná o hrozby terorismu, průmyslových havárií nebo živelních katastrof.

Z uvedeného výčtu je patrný rozsah činností, které současní hasiči musí zvládat. Toho si ve své práci všimá také Kavan (2015), když připomíná, že tradiční hašení požárů činí jen asi dvacet procent zásahové činnosti hasičů. Běžnou součástí jejich práce jsou výjezdy k dopravním nehodám, haváriím látek představujících ekologické či jiné nebezpečí, ale rovněž tak práce na vodě i pod ní, ve výškách nebo při likvidaci následků živelních pohrom. Uvedené dokládají také statistiky Ministerstva vnitra (MV ČR, 2022,

s. 32), dle kterých v roce 2021 činily výjezdy k požárům pouze 11 % všech výjezdů (celkem 15 726 požárů), zatímco výjezdy k technickým haváriím představovaly 58 % všech výjezdů.

Dané úkoly v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému a krizového řízení plní v rozsahu a za podmínek stanovených zákony č. 133/1985 Sb., o požární ochraně; č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů; č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů; č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů; a již zmíněný zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (MV ČR, 2022, s. 31).

3.3.3 Organizační struktura

Organizační struktura HZS ČR vychází ze zákona o HZS a její schéma je pro své rozměry součástí příloh této práce (Příloha 1). Z uvedeného je patrné, že HZS ČR tvoří jednak Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „GŘ HZS ČR“, příp. „generální ředitelství“), které je organizační součástí Ministerstva vnitra, a dále pak šestnáct organizačních složek státu v působnosti GŘ HZS ČR, kterými jsou hasičské záchranné sbory jednotlivých krajů (těch je čtrnáct), Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně (dále jen „ZÚ HZS ČR“, příp. „záchranný útvar“) a Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku (dále jen „SOŠ VOŠ PO“, příp. „škola“).

V čele GŘ HZS ČR stojí generální ředitel Hasičského záchranného sboru ČR, který je jmenován a odvoláván ministrem vnitra (Kavan, 2015). Současným generálním ředitelem, vykonávajícím svou funkci od roku 2021, je generálporučík Ing. Vladimír Vlček, Ph.D., MBA, hasič s téměř čtyřicetiletou praxí a bohatými zkušenostmi z mnoha zahraničních humanitárních misí (HZS ČR, 2023a). Dle ustanovení § 6 zákona o HZS plní generální ředitelství úkoly na úseku požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, či na úseku krizového řízení, vyjma oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Je nadřízeným orgánem a řídí a ovlivňuje činnost pro hasičské záchranné sbory krajů, záchranný útvar, školu a školní a výcvikové zařízení HZS ČR. V rámci své činnosti zřizuje Národní operační a informační středisko (NOPIS), jehož úkolem je vykonávat úlohu informačního a operačního. Stejně tak může zřídit a provozovat vzdělávací, technická nebo jiná účelová zařízení. Od roku 2016 je nově součástí GŘ HZS ČR Hasičský útvar ochrany Pražského hradu, který primárně zabezpečuje

požární ochranu v areálu Pražského hradu, ale vykonává též běžnou hasičskou zásahovou činnost ve vlastním zásahovém obvodu, zahrnujícím území Hradčan, Malé Strany, Dejvic, Bubence, Lysolají, Sedlce a Suchdola (HZS ČR, 2023d). Nad tento standardní rámec plní hlavní úkoly v oblastech protichemické ochrany, ochrany památek a kulturního dědictví. V rámci útvaru je vytvořena Jednotka čestné stráže, která plní ceremoniální funkci (tamtéž).

Hasičské záchranné sbory krajů (dále jen „HZS krajů“) jsou samostatnými organizačními složkami státu, mají tedy vlastní právní subjektivitu, přičemž jejich příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra (Kavan, 2015). Ustanovení § 7 odst. 4 zákona o HZS říká, že HZS kraje je orgánem státní správy (správním úřadem) s působností v územním obvodu příslušného vyššího územního samosprávného celku pro výkon státní správy ve věcech v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, IZS a krizového řízení. *„Mezi hlavní úkoly HZS kraje v rámci přenesené působnosti na úseku požární ochrany patří zpracování koncepce požární ochrany kraje, vykonávat státní požární dozor, kontrolovat plnění nařízení orgánů kraje vydaných na úseku požární ochrany, odpovídat za připravenost a akceschopnost jednotek HZS kraje, zřizovat a provozovat krajské operační a informační středisko HZS kraje, přijímat tísňová volání na linkách 150 a 112 a další“* (Kavan, 2015, s. 20).

Historie současného Záchranného útvaru Hasičského záchranného sboru České republiky sahá do roku 2009, kdy tento útvar vznikl delimitací 157. záchranného praporu Armády České republiky (Kavan, 2015). Již bylo uvedeno, že záchranný útvar je samostatnou organizační složkou státu, jako takový má – podobně, jako jednotlivé HZS krajů – vlastní právní subjektivitu jeho příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra. Jak ale uvádí Kavan (2015), oproti těmto záchranný útvar postrádá místní příslušnost. *„To znamená, že pokud budou na místě zásahu společně zasahovat jednotky HZS kraje a záchranného útvaru, má přednost velení na místě zásahu jednotka s místní příslušností, v jejímž hasebním obvodu místo zásahu leží“* (Kavan, 2015, s. 23). Ze zákona o HZS (§ 8) vyplývá předurčení záchranného útvaru především pro řešení mimořádných událostí či krizových situací velkého rozsahu a pro obnovu území těmito mimořádnými událostmi postižených. Vedle toho plní úlohu vzdělávacího zařízení a zajišťuje přípravu a výcvik příslušníků HZS ČR ve vybraných specializovaných oblastech. Dle popisu organizační struktury prezentovaného HZS ČR (2023b) spadá tato přípravná

činnost do gesce Oddělení přípravy a řízení jednotek. Stěžejní jsou však čtyři samostatné Záchrané roty, z nichž dvě jsou dislokovány v Hlučíně, po jedné pak ve Zbirohu a Jihlavě.

Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku, jejímž smyslem je realizace vzdělávání v oboru požární ochrany, byla založena v roce 1967 (HZS ČR, 2023c). Od svého zřízení sloužila primárně potřebám profesionálních hasičů a záchranářů (Kavan, 2015). Dle autora zde bylo zavedeno čtyřleté denní studium pro absolventy základních škol v roce 1991, v roce 2002 pak přibylo studium na Vyšší odborné škole, realizované kombinovanou formou. V současnosti škola nabízí jeden vzdělávací program středního vzdělání s maturitní zkouškou (obor požární ochrana) a jeden program vyššího vzdělání (obor požární ochrana a bezpečnost práce), ukončeného absolutoriem s možností získat titul DiS, v obou případech je studium bezplatné (HZS ČR, 2023c). Foldyna (2007) připomíná, že škola byla až do roku 1991 financována Krajskou správou SNB, kdy tuto funkci převzal ekonomický odbor HS Sboru PO MV ČR. Samostatnou rozpočtovou organizací, dnes působící jako organizační složka státu, je od 1. ledna 1994.

4 Praktická část

Praktická část je věnována analýze výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy. Na následujících stránkách je nejprve představen rozpočet Ministerstva vnitra, z jehož kapitoly státního rozpočtu je činnost hasičských záchranných sborů financována, a následně je věnována pozornost komparaci výdajových stránek rozpočtů vybraných hasičských záchranných sborů. Na závěr je podrobněji analyzována vybraná výdajová položka 517108 – Opravy automobilního materiálu.

4.1 Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy

Z poznatků prezentovaných v předešlé části lze shrnout, že Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy (dále jen „HZS hl. m. Prahy“) je samostatnou organizační složkou státu, zřízenou Ministerstvem vnitra, jejíž příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra. Obdobně je tomu také v případě dalších subjektů, zahrnutých do analýzy (tedy HZS Středočeského kraje – dále jen „HZS SČK“ a HZS Plzeňského kraje – dále jen „HZS PLK“).

4.1.1 Představení HZS hl. m. Prahy

HZS hl. m. Prahy „zajišťuje úkoly na úseku požární represe, vykonává státní požární dozor, je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany, je dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva a je správním orgánem v oblasti integrovaného záchranného systému a krizového řízení“ (Kavka, 2022, s. 5). Jeho organizační struktura se vnitřně člení na ředitelství HZS hl. m. Prahy (to je dále členěno na kancelář ředitele, úsek prevence a civilní nouzové připravenosti, úsek IZS a operačního řízení, ekonomický úsek a pracoviště interního auditu a kontroly) a jednotky HZS hl. m. Prahy (tamtéž). Schéma této organizační struktury je součástí příloh této práce (Příloha 2).

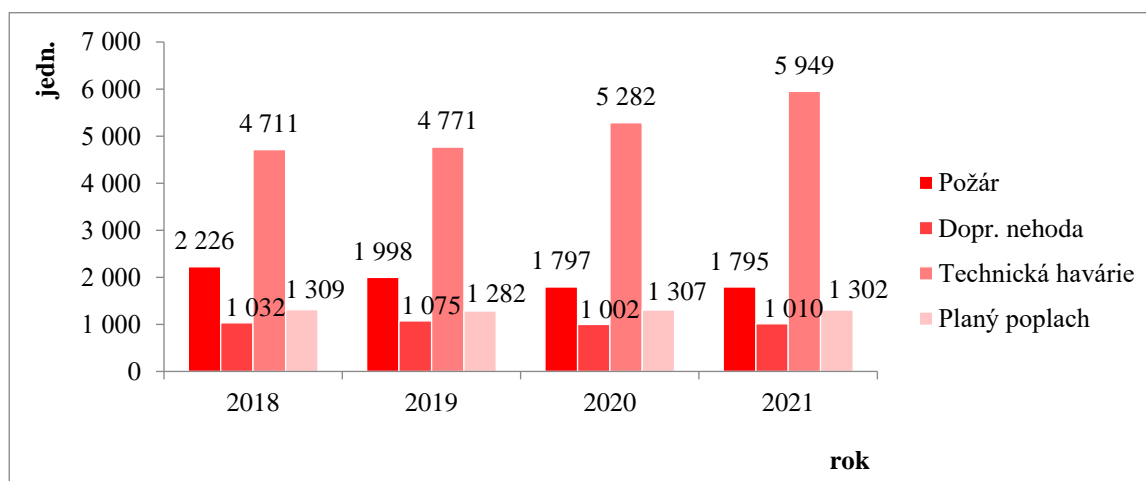
Zajímavostí může být, že právě v roce 2023 oslavili pražští hasiči své 170. výročí. Z materiálů publikovaných hasičským záchranným sborem (HZS ČR, 2018) vyplývá, že se jednalo o první profesionální sbor na území dnešní České republiky, tehdy nazývaný sborem městských čistitelů ulic a hasičů ohně. Ten byl založen 23. března 1853 a jeho jádrem se stali tzv. městští počišťovači. Zpočátku působili na Malé Straně a jejich prvním představeným byl městský dozorce Alois Pasta. Ten přistupoval ke své práci svědomitě, hasiče ve svém sboru dělil dle specializace (zpočátku především na obsluhu stříkačky)

a všemožně se snažil o zdokonalení nejen jejich výcviku, ale i výstroje. Rovněž tak se vydal sbírat zkušenosti do Berlína, kde byl profesionální hasičský sbor založen o dva roky dříve. Je také autorem jednoho z nejstarších hasičských spisů „Über Schadenfeuer und Feuerlöschen“ (O škodlivých požárech a jejich hašení). Jak ale dokládají historické prameny, navzdory skutečnosti, kdy se sbor při zdolávání požárů osvědčil, pro své konflikty s nadřízenými Pasta ještě téhož roku svou funkci opustil, aby jej následně nahradil praktikant hospodářského úřadu magistrátu Václav Soukup, který sbor dále rozvíjel (mimo jiné zavedl titul hasební mistr).

Dnešní vybavení hasičů je znatelně rozdílné, ať již z pohledu výbavy či výstroje, tak také z pohledu motorové techniky. Doba přináší pokrok v prostředcích, které hasiči k likvidaci mimořádných událostí využívají, ovšem i konkrétní mimořádné události se již znatelně liší od doby, kdy hasičské sbory vznikaly, a tak i výbava a technika zaznamenaly znatelný pokrok kupředu a neustále se vyvíjí a zdokonalují. Strojní, chemická a technická služba je v současnosti na vysoké úrovni, ale například tradiční lopaty a košťata (ženijní nářadí) přesto na hasičských vozech zůstávají a jsou jedny z nepoužívanějších technických prostředků. S technickým pokrokem se ovšem pojí i finanční náročnost na pořízování nové techniky, její údržbu, stanovenou obměnu, provoz, na údržbu a provoz hasičských stanic, na mzdové prostředky hasičů a zaměstnanců a dalších nákladů spojených s provozem.

O činnosti HZS hl. m. Prahy nejlépe vypovídají statistické ukazatele. Souhrnně přitom ve sledovaném období zasahovali příslušníci HZS hl. m. Prahy u více než 10 000 událostí (tato hodnota v jednotlivých letech oscilovala mezi 10 162 – 11 072) každý rok, přičemž nejvýznamnější typy událostí jsou obsaženy v grafu 1.

Graf č. 1: Vybrané zásahy HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování, dle HZS hl. m. Prahy, 2019-2022

Zasahují-li příslušníci HZS hl. m. Prahy každoročně u více než 10 000 událostí, s pomocí elementární matematiky lze dojít k poznání, že tato skutečnost představuje více než jednu událost na každou jednu hodinu v roce. Na grafu 1 dále zaujme pozoruhodná vyrovnanost u většiny položek, především pokud jde o statistiku planých poplachů a dopravních nehod. Přesto počet technických havárií v jednotlivých letech průběžně narůstal, zatímco počet požárů během sledovaného období naopak setrvale klesal. Jak dále plyne ze statistických dat publikovaných HZS hl. m. Prahy (2019-2022), během těchto požárů bylo zraněno 101 hasičů.

Kavka (2022) uvádí počty zaměstnanců v pracovním poměru a příslušníků ve služebním poměru u HZS hl. m. Prahy v roce 2021. Prvně uvedených bylo ke konci roku 2021 evidováno 47, počty příslušníků ve služebním poměru kolísaly, nicméně je uváděna průměrná hodnota 802. Průměrný plat zaměstnanců v roce 2021 činil 37 817 Kč, u příslušníků pak 52 571 Kč. Zajímavé je srovnání s celorepublikovým průměrem platů hasičského záchranného sboru, kde Ministerstvo vnitra (2023) uvádí nižší hodnoty (35 113 Kč pro zaměstnance a 51 595 Kč pro příslušníky). Lze dopočítat, že zaměstnanci HZS hl. m. Prahy mají v průměru o 8 % vyšší mzdu ve srovnání s celorepublikovým průměrem, příslušníci o 2 %.

4.1.2 Rozpočet HZS hl. m. Prahy

Příprava rozpočtu HZS hl. m. Prahy byla konzultována s rozpočtářem této organizační složky státu a je možno stručně konstatovat, že ve svých attributech koresponduje s popisem tvorby státního rozpočtu, prezentovaném v teoretické části této práce. Rozpočet HZS hl. m. Prahy vychází a je stanoven tzv. rozpisovým dopisem, ve kterém jsou stanoveny závazné limity a ukazatele pro dané rozpočtové období (na začátku ledna). Tomu předchází finanční plán HZS hl. m. Prahy. Rozpočtový proces začíná již v prvním pololetí předcházejícího rozpočtového období, kdy jsou pro návrh rozpočtu roku následujícího upravovány závazné limity pro příjmy a výdaje v oblasti:

- mzdových a souvisejících výdajů;
- provozních výdajů;
- investičních výdajů;

a to v rámci neúčelových prostředků, účelových prostředků, či prostředků spolufinancovaných z Evropské unie (vše ve spolupráci s ekonomickým odborem Ministerstva vnitra). Na základě tohoto procesu, který v sobě zahrnuje velice rozličnou škálu

činností (zahrnujících zpracovávání přehledů, tabulek, reportů apod.), dojde ke konečnému výsledku představující limity v oblasti jednotlivých výdajů a příjmů pro příští rok, a též pro dva následující roky (což představuje tzv. střednědobý výhled).

V období mezi červencem a říjnem je nutné tyto limity rozepsat jednak do ekonomického informačního systému (SAP), a též do integrovaného informačního systému státní pokladny (IISPP), a to dle jednotlivých druhů výdajů (a příjmů), tedy dle rozpočtové položky, funkční oblasti, finančního místa a čísla investiční akce, a to v oblasti mzdových a souvisejících výdajů, provozních výdajů a investičních výdajů, jak v rámci „neúčelových prostředků“, tak i účelových prostředků, či prostředků spolufinancovaných z Evropské unie.

4.1.3 Tvorba rozpočtu HZS hl. m. Prahy

Ve druhém čtvrtletí kalendářního roku začíná proces přípravy finančního plánu, který je nezbytný pro sestavení rozpočtu pro následující kalendářní rok. Jednotlivá finanční místa zpracovávají dílčí finanční plány, které odrážejí požadavky konkrétního finančního místa, tj. například jednotlivých oddělení, pracovišť či úseků, které podléhají pod toto finanční místo. Plány jsou tvořeny s přihlédnutím k potřebám nutným k zabezpečení jejich pracovních úkolů.

Celkové limity pro jednotlivá finanční místa jsou sděleny příkazcům operací, v jejichž kompetenci je sestavení dílčích finančních plánů, a kteří odpovídají za své finanční místo. Tito příkazci operací zodpovídají za posouzení požadavků z hlediska nezbytnosti výdajů celé organizační jednotky. Příkazci operací ve spolupráci se správcem rozpočtu přidělují jednotlivým požadavkům rozpočtovou položku v souladu s rozpočtovou skladbou, funkční oblastí, paragrafem, v případě investic číslem investiční akce a dalšími atributy potřebnými ke správnému zatřídění výdajů do rozpočtového procesu. Následně jsou předběžné finanční plány zasílány k rukám ředitele organizace ke schválení a je zpracován celkový finanční plán.

Během celého druhého a třetí čtvrtletí kalendářního roku probíhá rozpočtový proces, kdy nadřízená úroveň – Ministerstvo financí ČR prostřednictvím kapitoly, tj. Ministerstva vnitra ČR, rozesílá „Rozpisy závazných limitů a ukazatelů“, které závazně stanoví příjmy a výdaje stanovené zákonem o státním rozpočtu na příslušný kalendářní rok, a to pro každý běh přípravy státního rozpočtu na následující tři roky. Finanční plány jednotlivých organizací se samozřejmě mohou lišit od rozpisu závazných limitů a ukazatelů obdržených

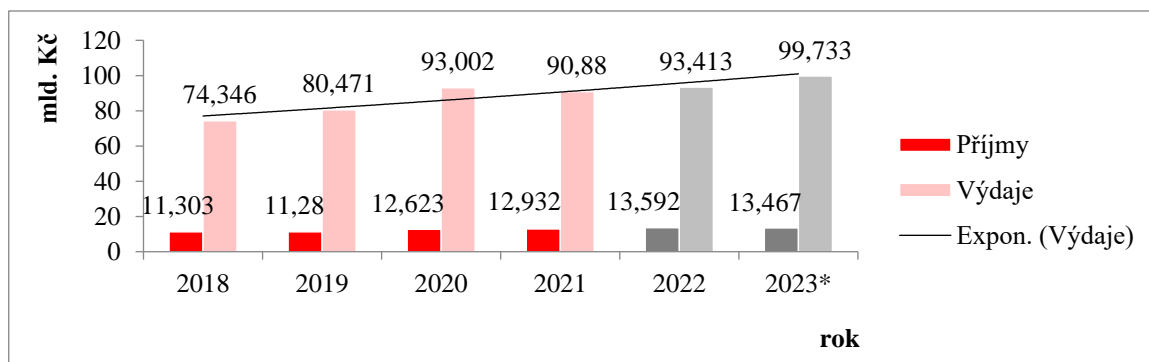
od nadřazené úrovně, proto se finanční plány organizace upravují a přizpůsobují závazným limitům.

Samotný rozpočtový proces v organizacích probíhá v několika fázích, které jsou nazývány běhy. Rozpočtový proces v organizacích se realizuje zhruba ve čtyřech až šesti bězích, které mohou trvat až do konce listopadu. První běh je realizován do konce července, následuje druhý běh, který probíhá v prvním týdnu měsíce srpna, třetí běh je realizován v týdnu následujícím. Další běhy se uskutečňují dle potřeby. V každém jednotlivém běhu jsou znovu upravovány tyto závazné limity a ukazatele a jsou správcem rozpočtu nasazovány do ekonomického informačního systému a do státní pokladny dle identifikace koruny, tj. správného zatřídění na finanční místa, rozpočtové položky, funkční oblasti, paragrafy, čísla investičních akcí. Každý samotný běh je zaměřen na určitou skupinu výdajů, např. na evropské prostředky, mzdové a související výdaje, kapitálové výdaje, provozní výdaje. Do ekonomického informačního systému jsou zadávány částky výdajů spolu s identifikací koruny, tj. přiřazení dle finančního místa, funkční oblasti, paragrafu, čísla investičního programu na šestimístné rozpočtové položky a do státní pokladny na čtyřmístné rozpočtové položky. Posledním během je rozpočtový proces ze strany organizační složky ukončen a poslední běh zároveň tvoří finální rozpočet pro příští rok a střednědobý výhled pro dva roky bezprostředně následující.

4.2 Rozpočet Ministerstva vnitra České republiky v letech 2018 až 2021

V rámci státního rozpočtu představuje rozpočet Ministerstva vnitra kapitolu 314. Příjmy a výdaje této kapitoly pro jednotlivé roky sledovaného období jsou vyvedeny v následujícím grafu 2, doplněném o roky následující (pro rok 2023 byla užita data schváleného rozpočtu).

Graf 2: Skutečné příjmy a výdaje kapitoly 314 MV ČR v letech 2018-2023 (v mld. Kč)

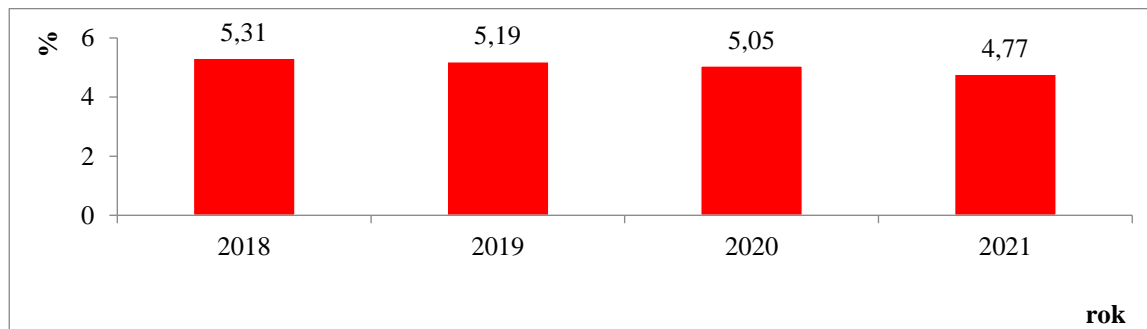

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Pokud jde o příjmy kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra, z grafu 2 je patrné, že se ve sledovaném období pohybovaly v rozmezí 11,3 – 13 mld. Kč, přičemž, s výjimkou roku 2019, tyto příjmy narůstaly. Ze závěrečných účtů Ministerstva vnitra (MV ČR, 2019; MV ČR, 2020; MV ČR, 2021; MV ČR, 2022) plyne, že z hlediska druhového třídění příjmů (tedy v rozlišení na příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery) jsou nejvýznamnější daňové příjmy, které představují přibližně tři čtvrtiny všech příjmů. Výdaje kapitoly 314 je možno rozložit dle druhového třídění na běžné a kapitálové. Běžné výdaje ve sledovaném období představují převážnou většinu všech výdajů kapitoly – přes 90 %. Největší část těchto prostředků přitom plyne na platy a související výdaje. Spojnice trendu vyvedená v grafu 2 zřetelně ilustruje růstový trend výdajů dané kapitoly. Z původních 74,3 mld. Kč v roce 2018 vzrostl objem výdajů na 90,9 mld. Kč v roce 2021, to představuje růst více než 22 %. Během šestiletého období (do roku 2023) je předpokládán nárůst téměř o 36 % oproti roku 2018.

Samotný objem finančních prostředků, jimiž Ministerstvo vnitra disponuje, ovšem není bez dalšího kontextu příliš vypovídající. Je nutné jej vnímat v širších souvislostech, zejména pokud jde o potřeby samotného ministerstva a především možnosti státního rozpočtu. Proto je vhodné vyjádřit rovněž výdaje kapitoly Ministerstva vnitra ve vztahu k celkovým výdajům státního rozpočtu, viz graf 3.

Graf 3: Podíl výdajů MV ČR na výdajích státního rozpočtu v letech 2018-2021 (v %)

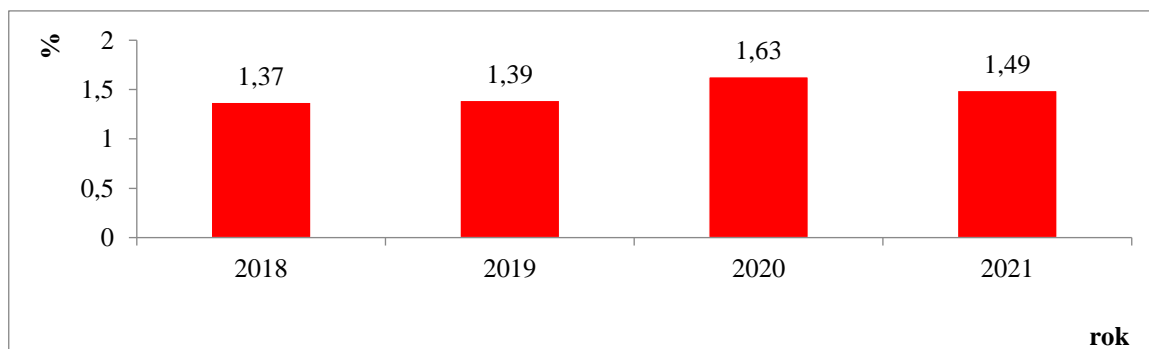

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2019, 2020, 2021, 2022), MV ČR (2019, 2020, 2021, 2022)

Z grafu 3 je patrné, že ačkoli výdaje kapitoly 314 v absolutních hodnotách stoupají (s výjimkou roku 2021, viz graf 2) jejich podíl na celkových výdajích státního rozpočtu ve sledovaném období setrvale klesal. Zatímco v roce 2018 hospodařilo Ministerstvo vnitra s 5,31 % celkového rozpočtu, v roce 2021 tento podíl klesl k hodnotě 4,77 %.

Obdobně lze vyjádřit podíl výdajů kapitoly 314 na hrubém domácím produktu České republiky. Tento vztah je graficky vyjádřen níže.

Graf 4: Podíl výdajů MV ČR na HDP ČR v letech 2018-2021 (v %)

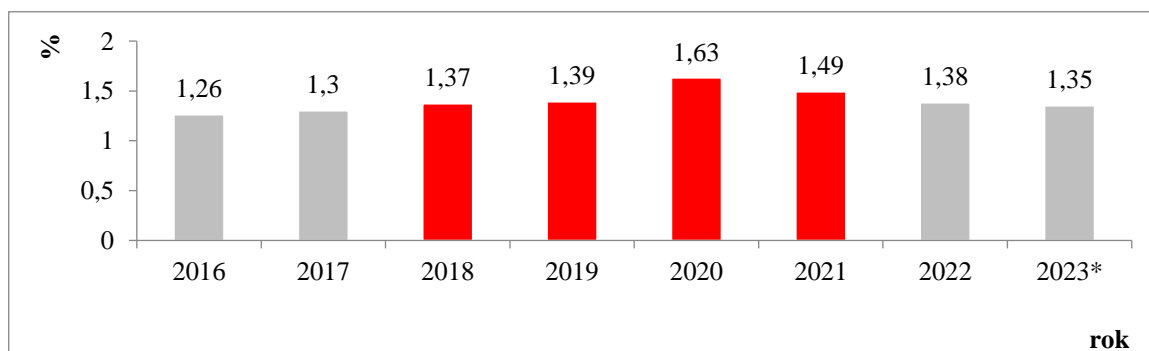

Zdroj: vlastní zpracování, dle MV ČR (2019, 2020, 2021, 2022), MF ČR (2023b)

Na grafu 4 je možno pozorovat, že podíl výdajů kapitoly 314 Ministerstvo vnitra na celkovém HDP České republiky roste, a to z počátečních 1,37 % v roce 2018 na hodnotu 1,49 % v roce 2021. Poněkud vybočuje rok 2020, kdy se hodnota tohoto podílu skokově zvýšila na hodnotu 1,63 %. Je ale nutné si uvědomit, že rok 2020 byl velmi specifický pandemií nemoci covid-19 a na ni reagujících vládních opatření, které oproti předchozím rokům výrazně ovlivnily ekonomickou situaci České republiky a přeneseně tak i makroekonomické ukazatele včetně HDP. Mimo jiné také v důsledku výše zmiňovaných vládních opatření v roce 2020 vzrostly výdaje Ministerstva vnitra na nejvyšší hodnotu ve sledovaném období (viz graf 2), neboť mnoho jeho složek se na realizaci těchto mimořádných opatření aktivně podílelo, včetně hasičského záchranného sboru.

Níže umístěný graf 5 je podobný grafu 4, oproti němu je zde ale rozšířeno sledované období. Pro výpočet hodnoty pro rok 2023 byla užita data aktuálního rozpočtu pro rok 2023 po změnách (zatímco v ostatních letech je uvažován skutečný rozpočet) a predikovaná hodnota nominálního HDP pro rok 2023 ze srpnové makroekonomické predikce Ministerstva financí ČR (2023c).

Graf 5: Podíl výdajů MV ČR na HDP ČR v letech 2016-2023 (v %)

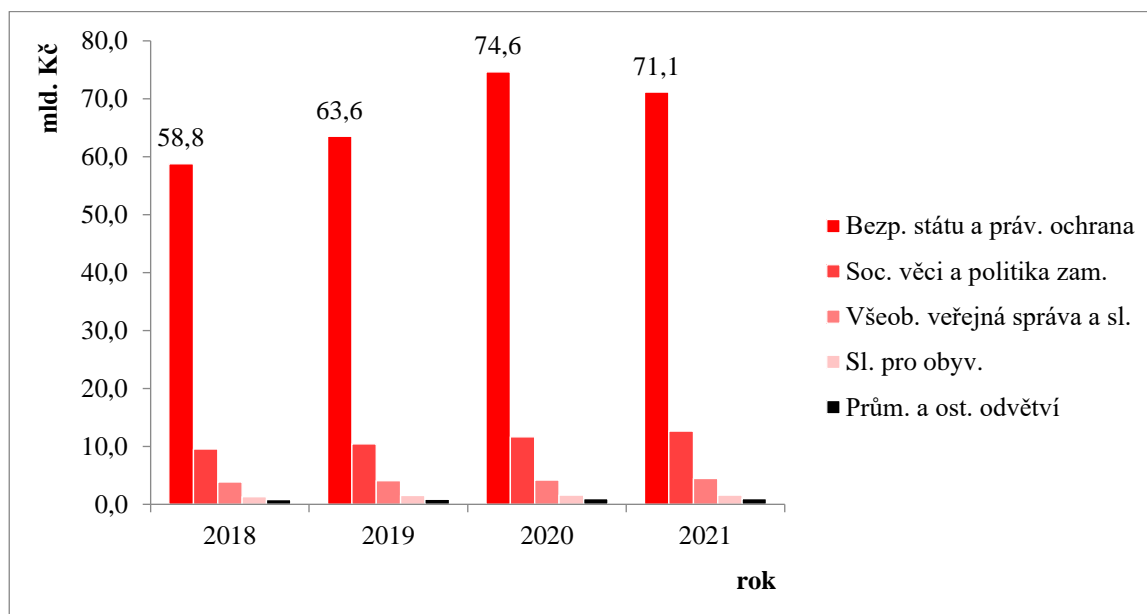

Zdroj: vlastní zpracování, dle MV ČR (2019, 2020, 2021, 2022), MF ČR (2023b, 2023c)

Graf 5 jen dále potvrzuje výše uvedené, tedy specifikum období pandemie nemoci covid-19, jež zejména v roce 2020, ale částečně také v roce 2021, značným způsobem ovlivňovala ekonomiku České republiky a do jisté míry také fungování některých složek Ministerstva vnitra, především pak HZS ČR a Policie ČR. Na základě hodnot uvedených v grafu 5 (a zejména pak pro rok 2023) lze konstatovat, že s výjimkou turbulentního období během zmiňované pandemie zůstává podíl výdajů Ministerstva vnitra na celkovém HDP České republiky relativně stejný, povětšinou osciluje v rozmezí 1,3 – 1,4 %.

V rámci analýzy je vhodné výdaje kapitoly 314 - Ministerstvo vnitra rozložit dle jednotlivých odvětví. Z hlediska odvětvového se výdaje ministerstva člení na bezpečnost státu a právní ochranu, sociální věci a politiku zaměstnanosti, všeobecnou veřejnou správu a služby, služby pro obyvatelstvo, a průmyslová a ostatní odvětví hospodářství. Skladbu výdajů kapitoly 314 státního rozpočtu dle odvětvového třídění ilustruje graf 6.

Graf 6: Odvětvový rozpočet MV ČR pro sk. výdaje v letech 2018-2021 (v mld. Kč)

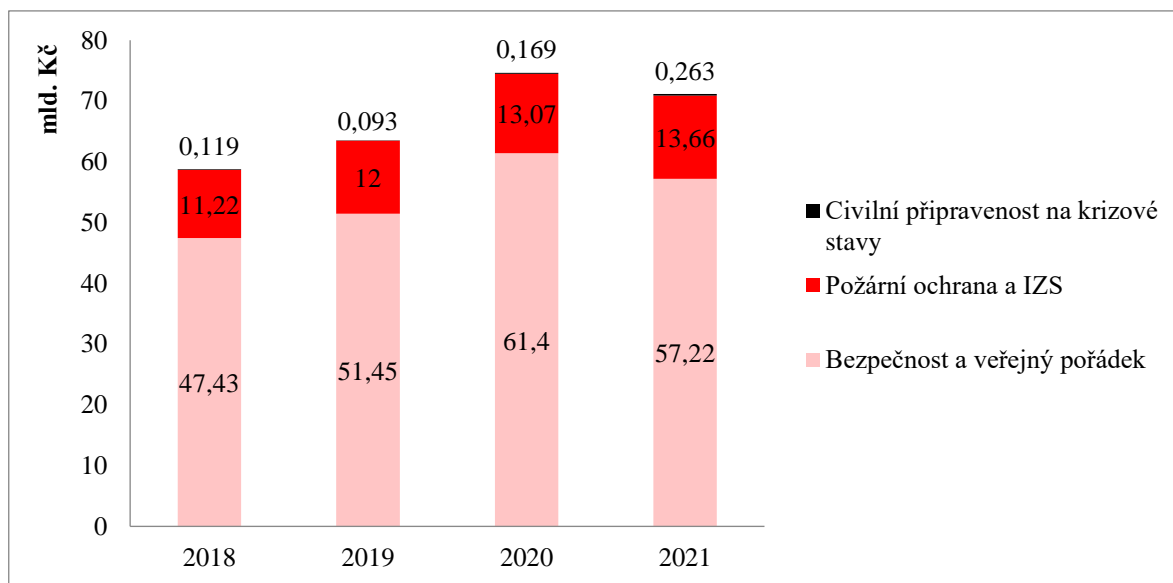

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Jak je patrné z grafu 6, značná část výdajů Ministerstva vnitra je spojena s oddílem „bezpečnost státu a právní ochrana“. Tímto směrem putuje přibližně 80 % výdajů kapitoly.

Daný oddíl je možné odvětvově dále rozložit na oddíly „bezpečnost a veřejný pořádek“, „civilní připravenost na krizové stavy“ a konečně také „požární ochrana a integrovaný záchranný systém“. Výši výdajů kapitoly dle tohoto členění ilustruje graf 7.

Graf 7: Rozdělení výdajů na bezp. státu a právní ochranu v l. 2018-2021 (v mld. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Položka „civilní připravenost na krizové stavy“ je v grafu 7 vyvedena černou barvou a v jednotlivých sloupcích je úplně nahoře, třebaže tyto hodnoty jsou v kontextu ostatních položek marginální. Je patrné, že mezi výdaji na bezpečnost státu a právní ochranu převládají výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek, neboť tyto výdaje tvoří více než 80 % výdajů na bezpečnost státu a právní ochranu. Jde zejména o výdaje na policii, obecní policii a výdaje spojené s činností Bezpečnostní informační služby. Pro další analýzu jsou důležité zejména výdaje na požární ochranu a IZS, které představují přibližně 18 – 19 % výdajů Ministerstva vnitra na bezpečnost státu a právní ochranu, resp. 14 – 15 % celkových výdajů kapitoly.

Oddíl „požární ochrana a integrovaný záchranný systém“ se podrobněji klasifikuje do pododdílů nazvaných „požární ochrana“, „státní správa v požární ochraně a integrovaném záchranném systému“, „výzkum a vývoj v požární ochraně a integrovaném záchranném systému“ a „ostatní záležitosti požární ochrany a integrovaného záchranného systému“.

4.3 Rozpočet organizačních složek státu v působnosti GŘ HZS ČR

Jak je také patrné z výše prezentovaného grafu 7, v jednotlivých letech sledovaného období byly ze státního rozpočtu na požární ochranu a IZS vyčleněny prostředky v hodnotě 11,22 mld. Kč (rok 2018) až 13,66 mld. Kč (rok 2021).

4.3.1 Výdaje vybraných organizačních složek státu

V tabulce 1 jsou zaneseny výdaje jednotlivých organizačních složek státu v působnosti GŘ HZS ČR pro jednotlivé roky, tučně jsou přitom zvýrazněny ty organizační složky, které budou dále porovnávány.

Tabulka 1: Výdaje sborů v gesci HZS ČR v letech 2018-2021 (v mil. Kč)

Org. složka státu	2018	2019	2020	2021
HZS Moravskoslezského kraje	1 072 966	1 116 987	1 243 115	1 392 734
HZS Středočeského kraje	1 058 689	1 203 998	1 229 751	1 341 390
HZS hl. m. Prahy	955 268	924 534	1 136 485	1 137 669
HZS Jihomoravského kraje	932 389	995 958	1 071 149	1 128 904
HZS Ústeckého kraje	754 953	789 898	943 304	965 923
HZS Jihočeského kraje	648 569	753 337	800 559	813 477
HZS Plzeňského kraje	618 572	667 534	711 384	732 351
HZS kraje Vysočina	572 353	692 421	916 303	723 758
HZS Olomouckého kraje	532 444	696 790	727 348	625 775
HZS Pardubického kraje	463 405	508 573	525 362	615 976
HZS Zlínského kraje	448 488	641 298	509 961	610 544
HZS Královehradeckého kraje	604 728	605 989	618 472	565 974
HZS Libereckého kraje	396 676	448 243	501 052	461 695
HZS Karlovarského kraje	322 229	345 386	412 264	448 687
ZÚ HZS ČR	282 584	272 627	411 289	310 963
SOŠ VOŠ PO	47 008	127 201	111 300	111 993

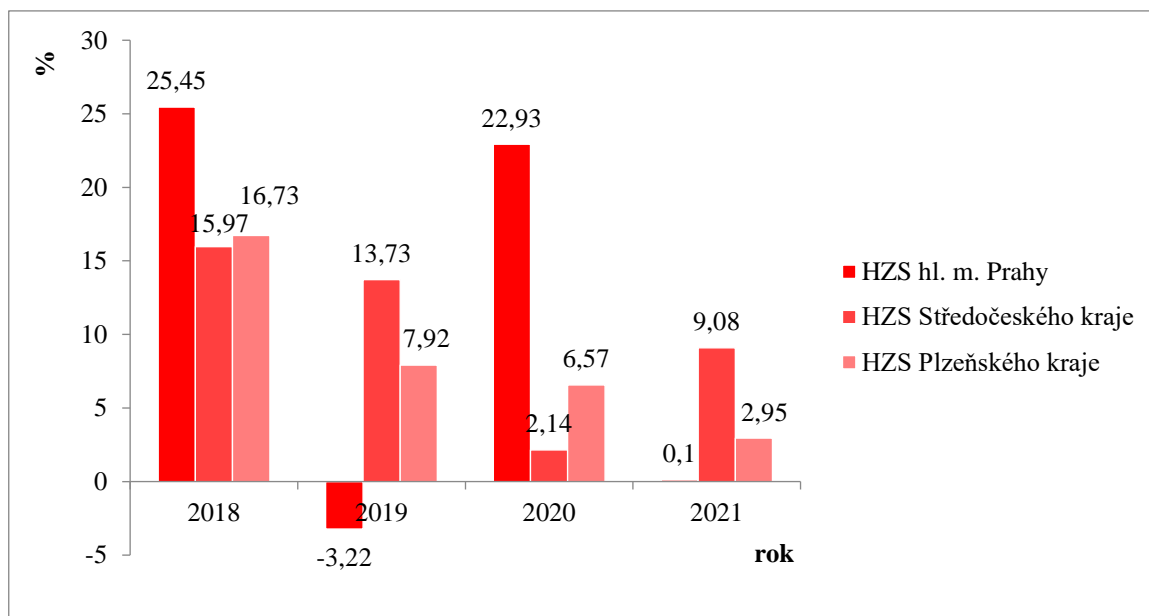
Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Příslušné org. složky státu v tabulce 1 jsou pro lepší orientaci seřazeny dle výše svých výdajů v roce 2021. Ve sledovaném období hospodařily s nejvyššími výdaji hasičské záchranné sbory krajů Moravskoslezského a Středočeského. HZS hl. m. Prahy má výdaje v podobné výši jako HZS Jihomoravského kraje, zatímco HZS Plzeňského kraje je z hlediska výše svých výdajů zhruba v polovině tabulky. Komparací sledovaných organizací lze dojít k poznání, že HZS hl. m. Prahy v roce 2021 čerpaly přibližně 85 % prostředků ve srovnání s HZS SČK, HZS PLK pak hospodařily s prostředky odpovídajícími 64 % rozpočtu HZS hl. m. Prahy a 55 % HZS SČK.

4.3.2 Tempo růstu výdajů vybraných organizačních složek státu

Pro další srovnání jsou důležité zejména HZS hl. m. Prahy, HZS Středočeského kraje a HZS Plzeňského kraje. Tempo růstu výdajů uvedených sborů je znázorněno grafem 8.

Graf 8: Meziroční tempo růstu výdajů sledovavých sborů (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Pro výpočet meziročního tempa růstu pro rok 2018 byla použita také data z roku 2017. Lze shrnout, že všechny sledované sbory ve sledovaném období své výdaje každoročně navyšovaly. Výjimkou je v tomto ohledu HZS hl. m. Prahy, jehož výdaje v roce 2019 byly o 3,2 % nižší ve srovnání s rokem předcházejícím. Navzdory uvedenému, průměrné tempo růstu výdajů bylo zjištěno nejvyšší právě v případě HZS hl. m. Prahy, neboť výdaje daného sboru rostly v průměru o 10,6 % ročně. V případě HZS Středočeského kraje činila tato hodnota 10,1 %, v případě HZS Plzeňského kraje 8,4 %.

4.3.3 Uchráněné hodnoty

Uchráněnou hodnotou se rozumí hodnota majetku, který byl ochráněn nebo zachráněn díky činnosti hasičů při hašení požárů. Ostatní mimořádné události zde zahrnuty nejsou, neboť uchráněné hodnoty v případě jiných mimořádných událostí (například v případě ekologické havárie) nelze přesně kvantifikovat. Výši uchráněné hodnoty určuje příslušník oddělení zjišťování příčin požárů každého HZS samostatně. Ovšem je nutno zdůraznit, že pro určování neexistuje žádná jednotná metodika, tudíž je zcela individuální.

V tabulce 2, vyvedené na následující stránce, jsou uvedeny tzv. uchráněné hodnoty jednotlivými HZS krajů (v tis. Kč).

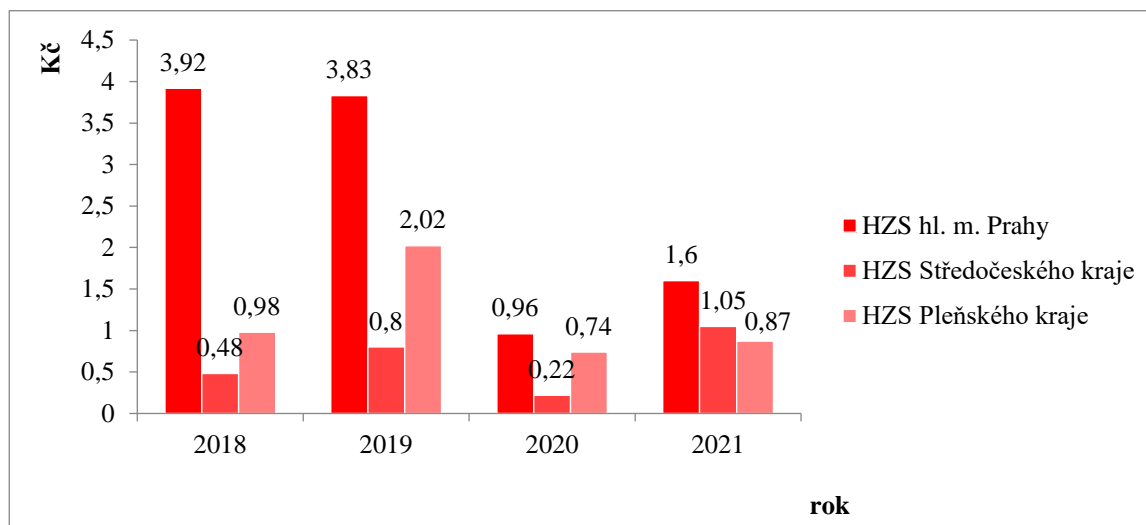
Tabulka 2: Uchráněné hodnoty jednotlivými HZS kraje (v tis. Kč)

Org. složka státu	2018	2019	2020	2021
HZS hl. m. Prahy	243 643	241 472	1 181 496	710 707
HZS Středočeského kraje	2 219 620	1 506 092	5 551 470	1 272 436
HZS Plzeňského kraje	632 134	330 605	964 802	844 731

Zdroj: vlastní zpracování, dle MV ČR – GŘ HZS ČR (2019, 2020, 2021, 2022)

Na tabulce 2 zaujme zejména skutečnost, kdy HZS hl. m. Prahy má ve srovnání s dalšími dvěma HZS (Středočeského a Plzeňského kraje) jednoznačně nejnižší míru uchráněných hodnot. Například příslušníci HZS Plzeňského kraje v roce 2018 uchránili ve srovnání s příslušníky HZS hl. m. Prahy o 160 % více hodnot, přestože v daném roce realizovali výdaje ve výši cca 58 % výdajů svých pražských kolegů. Ještě více markantní je to na příkladu roku 2020, kdy hasiči Středočeského kraje uchránili téměř pětinasobně vyšší hodnoty ve srovnání s HZS hl. m. Prahy, a to s výdaji pouze o 8 % vyššími. Graficky je tato skutečnost znázorněna na grafu 9.

Graf 9: Poměr výdaje/uchráněné hodnoty jednotlivých sborů (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MV ČR – GŘ HZS ČR (2019, 2020, 2021, 2022)

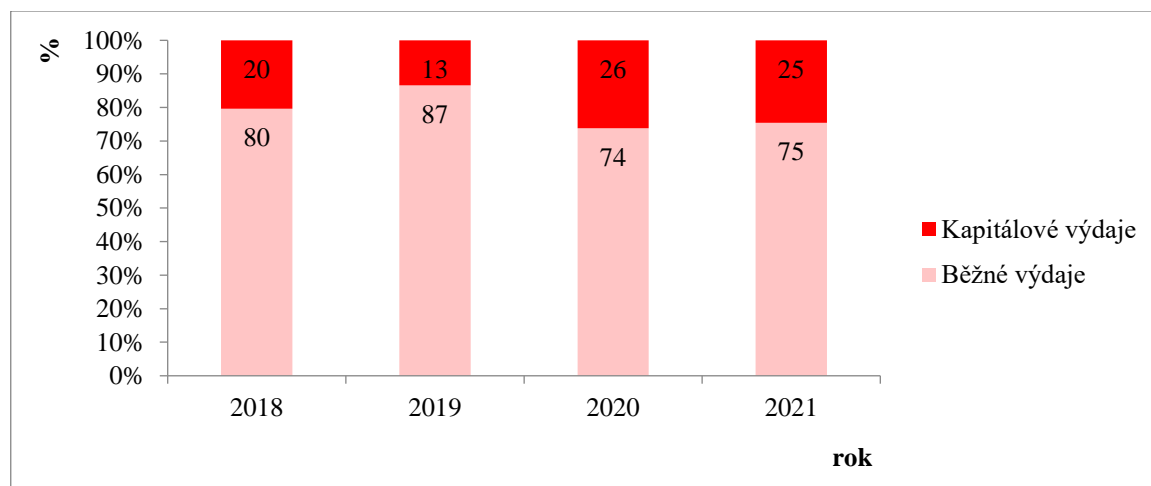
Graf 9 vyjadřuje, kolik Kč celkových výdajů jednotlivých sborů připadne na jednu Kč uchráněných hodnot daným sborem v jednotlivých sledovaných letech. Je patrné, že zatímco v případě HZS hl. m. Prahy v roce 2018 připadlo na jednu uchráněnou Kč 3,92 Kč výdajů, v případě HZS Středočeského kraje bylo třeba pouze 0,48 Kč výdajů na jednu Kč uchráněnou. HZS Středočeského kraje si v této statistice vede nejlépe. V tomto ohledu lze konstatovat, že relativně nejlépe si ze sledovaných sborů vede HZS Středočeského kraje, zatímco HZS hl. m. Prahy si vede nejhůře.

Je nicméně nutné zdůraznit, že dané srovnání není příliš relevantní, a to hned z několika důvodů. Především, jak již bylo dříve konstatováno, tato statistika zahrnuje pouze uchráněné hodnoty u požárů, uvedené hodnoty proto nejsou zcela ucelené. Rovněž tak je nutné brát v potaz specifika jednotlivých krajů, což platí zejména v případě hlavního města Prahy. Přesto takto signifikantní rozdíly nelze přehlížet. Autor tyto nesrovnalosti diskutoval s pracovníkem oddělení zjišťování příčin požárů hl. m. Prahy. Ten spatřuje důvody zejména v absenci zmiňované jednotné metodiky pro určování výše uchráněných hodnot. V praxi tak nastávají situace, kdy například po uhašení požáru osobního automobilu na parkovišti rozhoduje tento pracovník samostatně o tom, zda do dané statistiky zahrnout i ostatní poblíž stojící automobily či nikoli. Hodnota uchráněných hodnot na tomto modelovém příkladu tak může být vyčíslena v intervalu 0 Kč – X mil. Kč.

4.3.4 Rozklad výdajů vybraných hasičských záchranných sborů

Podobně, jako byly výdaje státního rozpočtu rozloženy dle druhového třídění na běžné a kapitálové, lze rozdělit také výdaje jednotlivých organizačních složek státu v gesci Ministerstva vnitra. Tomu jsou věnovány následující tři grafy, přičemž graf 10 představuje tento rozklad pro HZS hl. m. Prahy.

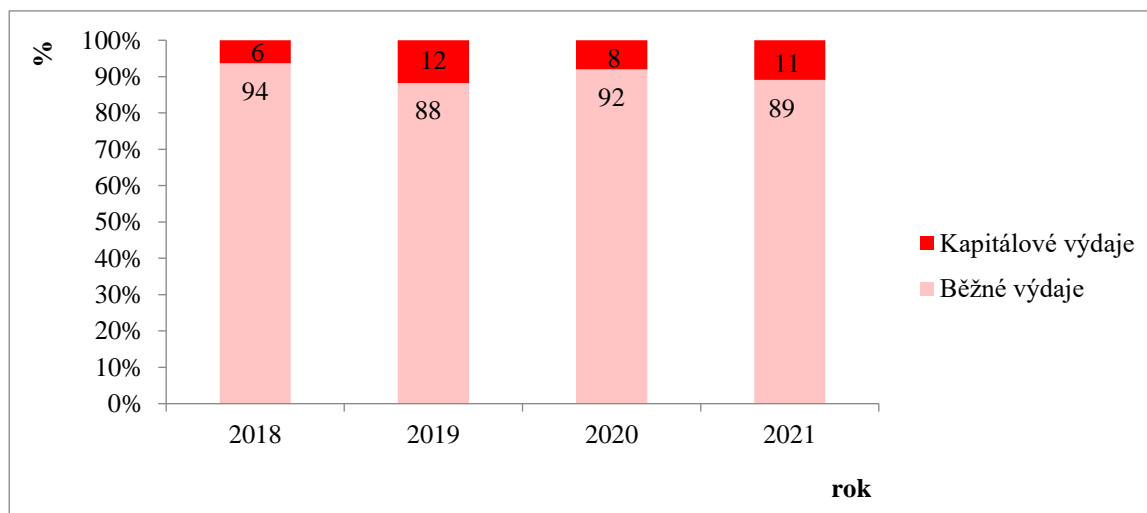
Graf 10: Podíl běžných a kap. výdajů HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Na grafu 10 je patrný nárůst podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích HZS hl. m. Prahy. Zatímco v roce 2018 činily kapitálové výdaje 20 % celkových výdajů (a v roce 2019 ještě méně, tedy 13 %), v posledních dvou letech sledovaného období se tato hodnota pohybovala okolo 25 %.

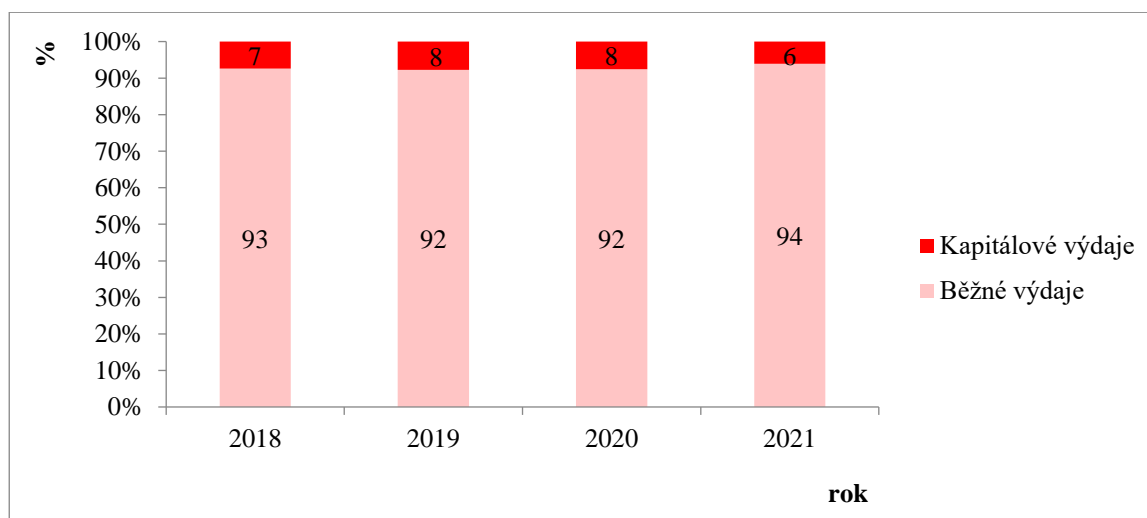
Graf 11: Podíl běžných a kapitálových výdajů HZS Středočeského kraje v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Výše umístěný graf 11 je podobný grafu 10, v tomto případě jde o rozklad výdajů HZS Plzeňského kraje. Patrný je zde menší podíl kapitálových výdajů, ty se v jednotlivých letech pohybují okolo 10 % celkových výdajů.

Graf 12: Podíl běžných a kap. výdajů HZS Plzeňského kraje v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

A konečně, graf 12 dokládá, že v případě HZS Plzeňského kraje je patrný nejmenší podíl kapitálových výdajů na výdajích celkových, neboť tento podíl je ve všech sledovaných letech nejnižší – v rozmezí 6 – 8 %. Tabulka 3 tyto skutečnosti shrnuje.

Tabulka 3: Podíl běžných a kap. výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v mil. Kč)

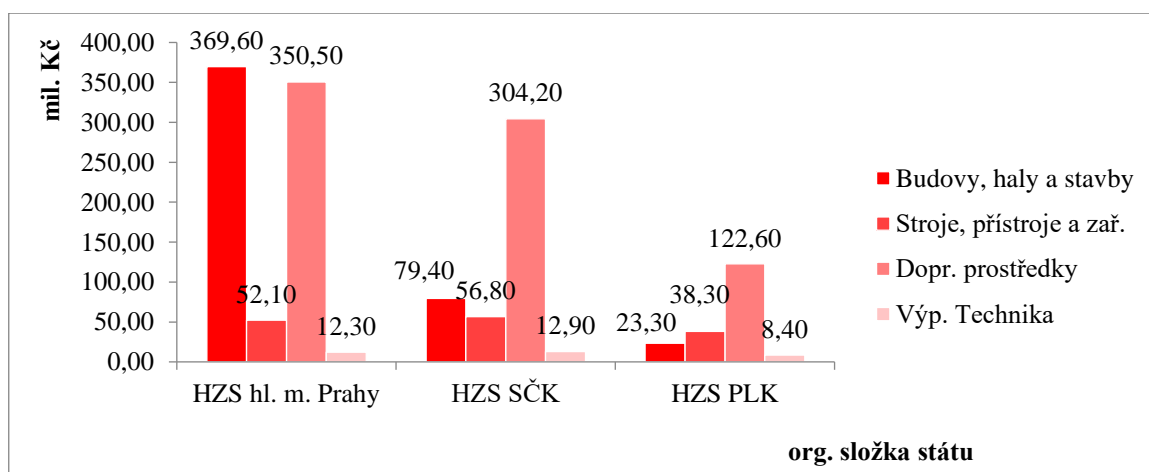
	Druh	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%
HZS Praha	běž.	760,1	80	800,2	87	838,5	74	857,7	75
	kap.	195,2	20	124,3	13	298	26	280	25
HZS SČK	běž.	991,3	94	1 061,7	88	1 131	92	1 194,5	89
	kap.	67,4	6	142,3	12	98,8	8	146,9	11
HZS PLK	běž.	572,8	93	615,8	92	657,8	93	688	94
	kap.	45,8	7	51,7	8	53,7	8	44,4	6

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Z grafů 10 – 12, a rovněž tak z tabulky 3 je patrné, že skladba výdajů v členění na běžné a kapitálové se u jednotlivých organizačních složek státu výrazně liší. Zatímco v případě HZS hl. m. Prahy představují kapitálové výdaje (s výjimkou roku 2019) 20 % či více (v posledních dvou letech to dokonce bylo více než 25 %), u HZS Středočeského kraje ve sledovaných letech činily kapitálové výdaje okolo 10 % celkových výdajů, u HZS Plzeňského kraje pak ještě méně, v rozmezí 6-8 %.

Převážnou většinu kapitálových výdajů tvoří položka 612 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku. V případě HZS Středočeského kraje a HZS Plzeňského kraje představuje tato položka 98 – 100 % všech kapitálových výdajů, u HZS hl. m. Prahy se tato hodnota pohybuje okolo 90 %.

Graf 13: Výdaje vybraných sborů na pořízení DHM v letech 2018-2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Na grafu 13, zachycujícím rozklad výdajů na pořízení DHM pro jednotlivé subjekty ve sledovaném období, je zřetelně vidět, že největší část těchto výdajů plyne na pořízení dopravních prostředků. Výjimkou je HZS hl. m. Prahy, kde vedle výdajů na pořízení

dopravních prostředků vyčnívají také výdaje na budovy, haly a stavby. To je způsobeno realizací jednoho z největších stavebních projektů HZS ČR za poslední desetiletí, a sice stavbou nové hasičské stanice v Praze 7 Holešovicích. Ta byla zahájena v září roku 2019 a dokončena v listopadu 2021, přičemž cena stavby přesáhla částku 367 mil. Kč (Kavka, 2022, s. 39-40).

Běžné výdaje lze v rámci druhového třídění dále členit na platy a podobné a související výdaje (a); neinvestiční nákupy a související výdaje (b); neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní (c); neinvestiční transfery obyvatelstvu (d); výdaje na náhrady za nezpůsobenou újmu (e); ostatní neinvestiční výdaje (f).

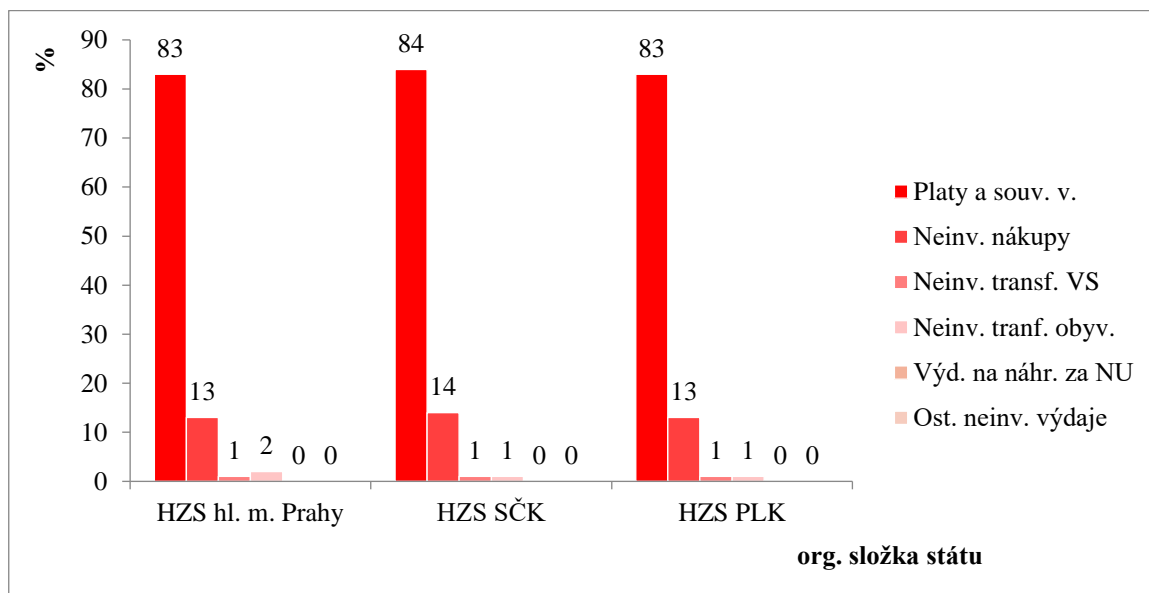
Tabulka 4: Rozklad běžných výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v tis. Kč)

		2018	%	2019	%	2020	%	2021	%
HZS hl. m. Prahy	a	637 461	84	666 169	83	700 825	84	710 361	83
	b	105 218	14	101 616	13	111 913	13	116 404	14
	c	9 480	1	10 060	1	10 559	1	10 950	1
	d	7 953	1	22 353	3	15 181	2	19 959	2
	e	0	0	4	0	0	0	0	0
	f	0	0	0	0	1	0	0	0
HZS SČK	a	820 473	83	893 773	84	951 588	84	993 514	83
	b	149 752	15	140 448	13	150 604	13	169 782	14
	c	12 163	1	13 289	1	14 162	1	14 774	1
	d	8 889	1	14 148	1	14 618	1	16 441	1
	e	0	0	0	0	0	0	0	0
	f	22	0	0	0	0	0	0	0
HZS PLK	a	478 719	84	524 297	85	557 977	85	575 278	84
	b	79 862	14	78 418	13	84 639	13	94 520	14
	c	7 162	1	7 848	1	8 348	1	8 627	1
	d	7 041	1	5 265	1	6 785	1	9 534	1
	e	0	0	0	0	0	0	0	0
	f	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Z tabulky 4 je patrné, že převážně většina běžných výdajů je čerpána na platby a podobné související výdaje. Tyto výdaje představují 83 – 85 % všech běžných výdajů. Ještě lépe lze tuto skutečnost ilustrovat graficky, viz graf 14.

Graf 14: Rozklad běžných výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Do skupiny položek platy a obdobné a související výdaje jsou zahrnuty nejenom platy zaměstnanců v pracovním a služebním poměru, ale také povinné pojistné placené zaměstnavatelem, mzdové náhrady či odměny za užití duševního vlastnictví aj.

Druhá významná skupina výdajových položek nese označení neinvestiční nákupy a související výdaje. Tato skupina představuje mezi 13 – 14 % všech běžných výdajů. Ty lze dále členit dle druhového třídění na výdaje na některé úpravy hmotných věcí a pořízení některých práv k hmotným věcem (a); nákup materiálu (b); úroky a ostatní finanční výdaje (c); nákup vody, paliv, energie (d); nákup služeb (e); ostatní nákupy (f); poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry (g); a výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary (h). Rozklad těchto skupin výdajových položek pro jednotlivé organizační složky státu obsahuje tabulka 5.

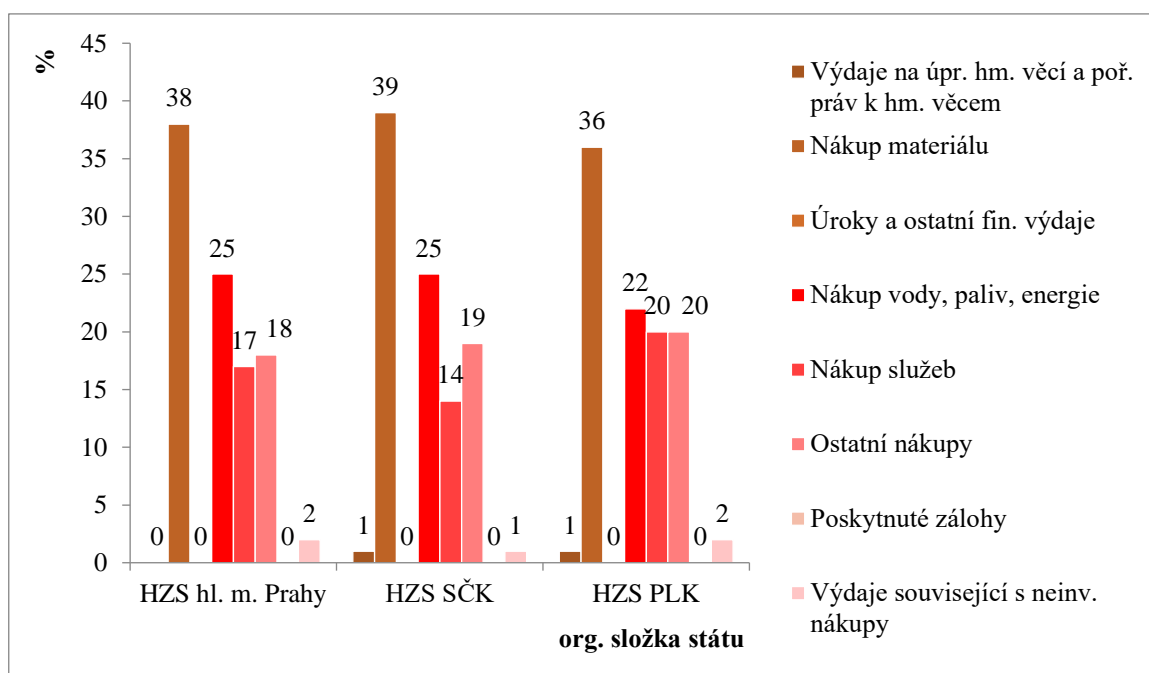
Tabulka 5: Rozklad výdajů sesk. položek 51 vybr. sborů v letech 2018-2021 (v tis. Kč)

		2018	%	2019	%	2020	%	2021	%
HZS hl. m. Prahy	a	659	1	0		0	0	0	0
	b	40 960	39	37 397	37	53 664	48	44 278	38
	c	2	0	0	0	1	0	0	0
	d	27 015	26	28 047	28	25 760	23	29 276	25
	e	14 811	14	12 483	12	15 699	14	19 872	17
	f	20 324	19	21 768	21	14 471	13	20 904	18
	g	0	0	0	0	0	0	0	0
	h	1 446	1	1 920	2	2 318	2	2 074	2
HZS SČK	a	693	0	799	1	1 121	1	1 253	1
	b	56 156	37	54 375	39	59 330	39	71 195	42
	c	0	0	0	0	0	0	0	0
	d	37 817	25	37 083	26	36 145	24	39 550	23
	e	19 266	13	19 454	14	21 889	15	27 737	16
	f	34 104	23	26 741	19	29 940	20	28 240	17
	g	0	0	0	0	0	0	0	0
	h	1 715	1	1 995	1	2 178	1	1 808	1
HZS PLK	a	302	0	558	1	660	1	684	1
	b	27 698	35	28 960	37	34 520	41	31 482	33
	c	0	0	0	0	0	0	0	0
	d	17 909	22	18 854	24	17 311	20	20 146	21
	e	14 585	18	15 400	20	17 306	20	19 013	20
	f	18 343	23	13 534	17	13 025	15	21 622	23
	g	0	0	0	0	0	0	0	0
	h	1 025	1	1 112	1	1 815	2	1 573	2

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Z tabulky 5, obsahující rozklad seskupení položek 51 – Neinvestiční nákupy a související výdaje, vyplývají čtyři významná podseskupení položek. Jedná se o nákup materiálu (obsahuje řadu dalších položek, například potraviny, ochranné pomůcky, prádlo, oděv a obuv, či položku 513908 – Automobilní materiál); dále nákup vody, paliv a energie; nákup služeb (například nájemné, služby elektronických komunikací, poštovní služby, konzultační, poradenské a právní služby aj.); a rovněž tak ostatní nákupy, zahrnující mimo jiné položku 517108 – Opravy automobilního materiálu, které bude následně věnována pozornost autora. Procentuální rozložení výdajů těchto položek pro jednotlivé organizační složky státu ve sledovaném období je vyjádřeno grafem 15.

Graf 15: Rozklad výdajů sesk. položek 51 vybraných sborů v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle MF ČR (2023)

Je patné, že největší část výdajů na neinvestiční nákupy a související výdaje představuje nákup materiálu, jedná se přibližně o 36 – 39 % všech výdajů seskupených do položek 51. Další cca čtvrtina těchto výdajů je čerpána na nákup vody, paliv a energie, pětina výdajů nebo méně směřuje na nákup služeb a ostatní nákupy.

Podobným způsobem by bylo možno dále rozebírat na menší fragmenty jednotlivá výše uvedená podseskupení položek a hledat v nich cokoli, co vybočuje. Dříve nebo později je však nutno dojít k poznání, že srovnání daných subjektů je značně nesnadné. Jedná se o kolosy s ročním rozpočtem pohybujícím se okolo jedné mld. Kč, čítající stovky zaměstnanců (a příslušníků) a nadto působící v odlišných podmínkách (například pokud jde o dojezdové vzdálenosti) a potýkající se s mimořádnými událostmi, jejichž společným znakem je obtížná předvídatelnost. Příkladem mohou být signifikantní rozdíly ve statistice uchráněných hodnot jednotlivými sbory (viz podkapitola 4.3.3) nebo také rozdílné složení jejich výdajů v jednotlivých letech (viz například grafy 10 – 13, resp. tabulka 3). Komparaci dále komplikují i další skutečnosti, například v případě hlavního města Prahy platí, že většina hasičských stanic je v majetku hlavního města a jejich správa je tedy financována z rozpočtu hlavního města (to neplatí pro zmiňovanou stanici v Holešovicích, financovanou ze státního rozpočtu).

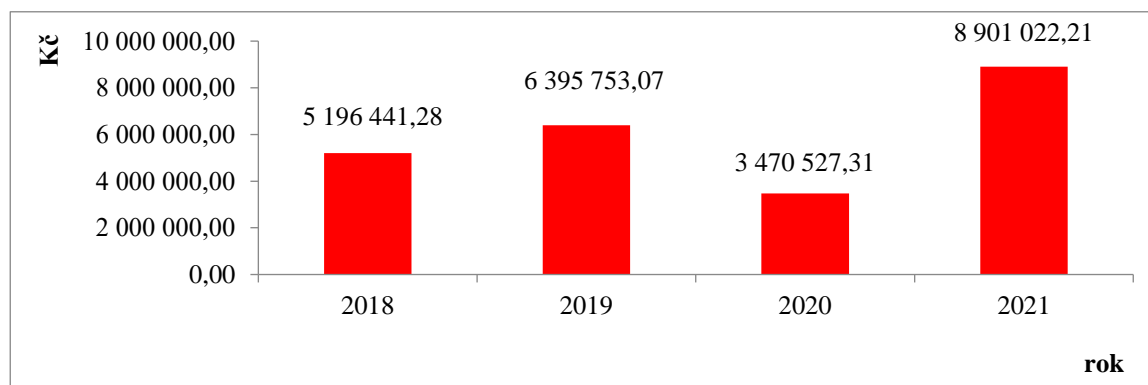
Na tomto místě je proto vhodné odbočit od statistických poznatků směrem k poznatkům praktickým, které dále potvrzují výše uvedené. Pro příklad může sloužit běžná porucha automobilu nebo jeho poškození. Dojde-li k takové události, kompetentní osoba (v tomto případě pracovník oddělení strojní a technické služby) musí rozhodnout o vhodném způsobu odstranění závady. Například v případě HZS hl. m. Prahy existuje možnost využití vlastních servisních dílen, kde (přinejmenším některé drobnější) opravy provedou pracovníci HZS hl. m. Prahy. Alternativou je využití externích služeb. HZS Středočeského kraje a HZS Plzeňského kraje vlastními dílnami nedisponují, proto je většina těchto závad řešena prostřednictvím externích dodavatelů. Je přitom zřejmé, že s využitím vlastních servisních dílen se pojí řada výhod (uvažováno může být nejen o finanční výhodnosti, ale také časové, příp. organizační). Je také zřejmé, že v každém z uvažovaných případů budou tyto výdaje účtovány různým způsobem. Bude-li využito vlastních dílen, měl by být daný výdaj evidován pod položkou 513908 – Automobilní materiál, bude-li naopak využito externího dodavatele, bude daný výdaj evidován pod položkou 517108 – Opravy automobilního materiálu.

Proto je v rámci hledání úspor nezbytné zaměřit se na konkrétní rozpočtovou položku, v rámci které budou tyto úspory hledány. Pro tyto účely byla vybrána položka 517108 – Opravy automobilního materiálu.

4.4 Hospodárnost výdajů HZS hl. m. Prahy na konkrétním příkladu

Výdaje čerpané HZS hl. m. Prahy ve sledovaném období pod rozpočtovou položkou 517108 – Opravy automobilního materiálu představovaly částky v řádu jednotek milionů korun. Konkrétní hodnoty jsou zaneseny v grafu 16.

Graf 16: Výdaje HZS hl. m. Prahy na opravy aut. materiálu v letech 2018-2021 (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Je možné konstatovat, že výše nákladů spojených s dodavatelskými opravami automobilního materiálu se v jednotlivých letech výrazně liší. Příkladem budiž rok 2021 (viz graf 16), kdy výše těchto výdajů činila bezmála trojnásobek výdajů předešlého roku. Tento rozdíl není překvapivý, lze jej poměrně jednoduše vysvětlit řadou faktorů. Uvažováno může být o počtu provozovaných automobilů (ten se v čase mění), jejich stáří, nebo také o náhodných proměnných, jakými jsou počty poruch či dopravních nehod v jednotlivých letech, rozsah poškození apod. Například v roce 2021 byl proveden nákladný servis plošiny za více než 3,5 mil. Kč, což je více, než činily souhrnné výdaje na opravy automobilního materiálu v již zmiňovaném roce 2020 (viz graf 16). Uváděným rozdílem proto autor nevěnuje další pozornost.

O poznání zajímavějším se jeví být pohled na konkrétní výdaje pod touto rozpočtovou položkou. Těch bylo ve sledovaném období nespočet, jedná se o stovky zahrnutých výdajů, jejichž výše se pohybuje v rozmezí jednotek tisíc až několika milionů Kč (např. výše zmíněný servis plošiny). Proto je pro další práci nezbytné příslušná data dále roztřídit. Jednotlivé výdaje byly rozděleny jednak dle typu vozidla, ke kterému se vztahují (pro tyto účely v členění na osobní vozidla a vozidla nad 3,5t), a dále dle výrobce a způsobu, jakým se oprava realizovala. Posledně uvedené kritérium rozlišuje mezi tzv. objednávkou a smlouvou. Objednávkami jsou myšleny případy, kde se daný servis, s ohledem na příslušnou právní úpravu, realizuje u vybraného externího dodavatele za – zjednodušeně řečeno – běžnou ceníkovou cenu. Smlouvou jsou naopak myšleny ty případy, kdy se daný úkon (resp. balík úkonů) realizuje u dodavatele za předem stanovených podmínek. Ty bývají zpravidla výhodnější.

Z tabulky 6 prezentované níže vyplývá, že HZS hl. m. Prahy v roce 2021 realizoval drtivou většinu servisních prací u externích dodavatelů prostřednictvím objednávek. Jedná se o výdaje v souhrnné výši 8,63 mil. Kč, což představuje 97 % všech výdajů zahrnutých v daném rozpočtovém roce pod položku 517108 – Opravy automobilního materiálu. Z toho vyplývá, že pouhá 3 % zbývajících výdajů dané položky byla čerpána na servisní práce realizované dle předem sjednaných podmínek. Jedná se o případ garančních prohlídek u osobních automobilů v souhrnné výši přesahující částku 271 tis. Kč, viz tabulka 6, kde je tato hodnota zvýrazněna černou barvou.

Tabulka 6: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2021 (v Kč)

Os.	Garanční prohlídky		Mimořádné opravy, opravy nad rámec garančních prohlídek	
	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
Os. automobily				
Škoda, VW	24 858,98	271 234,47	568 411,86	
MB			202 674,87	
Man	11 129,17			
Ford	9 187,00		8 349,00	
Celkem os.	45 175,15	271 234,47	779 435,73	
Vozidla n. 3,5 t	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
MB	224 536,67		15 478,67	
Renault	314 969,47		35 893,60	
Scania	336 957,73		15 789,00	
Tatra	63 954,85		25 789,00	
Ford	14 535,00			
Volvo	298 794,00		141 339,15	
Iveco	33 746,00		43 352,00	
Kobit-THZ	320 734,41		54 789,00	
WISS	250 491,10		45 873,00	
Firefighting	740 000,00		257 896,00	
Servis jeřábů	85 890,00		32 306,80	
THT Polička	98 056,00		3 846 141,54	
Příslušenství	195 661,43		46 116,05	
VZV	36 067,00			
WAP			96 998,99	
Celkem n. 3,5 t	3 014 393,66		4 657 762,80	
Špatná RP	133 020,40			

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Tabulky podobné tabulce 6 byly zpracovány také pro další sledované rozpočtové roky, ty jsou pro své rozměry součástí příloh této práce (Přílohy 3-5). Na tomto místě jsou uvedeny pouze nejdůležitější výstupy z těchto tabulek, které shrnuje níže prezentovaná tabulka 7.

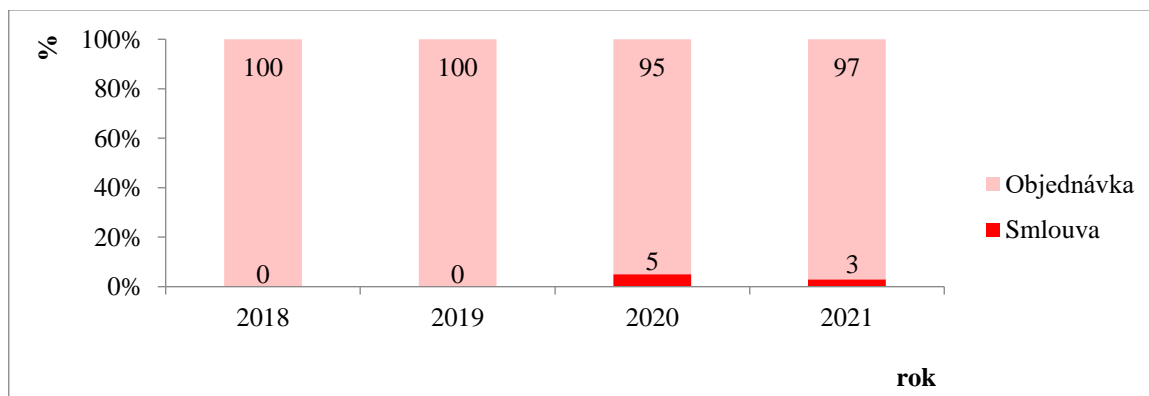
Tabulka 7: Rozklad výdajů pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2020 (v Kč)

		2018	2019	2020
Osobní vozidla – gar. prohlídky	Objednávka	240 131,00	391 450,40	204 863,90
	Smlouva			169 084,80
Osobní vozidla – mimoř. opr.	Objednávka	491 110,50	875 056,90	194 338,01
	Smlouva			
Vozidla n. 3,5 t – gar. prohlídky	Objednávka	2 615 473,44	2 744 378,85	2 073 451,99
	Smlouva			
Vozidla n. 3,5 t – mimoř. opr.	Objednávka	1 728 999,84	2 259 251,09	739 842,68
	Smlouva			
Špatná RP		120 726,50	125 615,83	88 945,93
Celkem		5 196 441,28	6 395 753,07	3 470 527,31

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Výše prezentované poznatky dokládá rovněž tabulka 7. Na první pohled zaujme tato tabulka některými prázdnými, resp. téměř prázdnými řádky. Všechny tyto prázdné řádky patří smluvním servisním úkonům. Výjimkou je rok 2020, kdy byla (podobně jako v roce 2021) uzavřena smlouva na provádění ročních garančních servisů osobních automobilů v celkové hodnotě lehce přesahující částku 169 tis. Kč. Veškeré ostatní servisní práce byly řešeny na objednávku.

Graf 17: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Jestliže bylo v předešlém textu konstatováno, že v roce 2021 byla pouhá 3 % výdajů, zahrnutých pod položku 517108 – Opravy automobilního materiálu, čerpána na servisní práce realizované dle předem sjednaných podmínek, graf 17 dokládá podobné hodnoty i v ostatních sledovaných rozpočtových letech. V letech 2018 a 2019 nebyla uzavřena žádná smlouva na provádění garančních ročních servisů automobilů (ani u osobních vozidel, ani u

vozidel nad 3,5 t), v roce 2020 již zmiňovaná smlouva na osobní automobily v celkovém objemu 169 tis. Kč, což představuje 5 % všech výdajů položky 517108. Je tedy možno shrnout, že naprostá většina všech servisních prací je realizována prostřednictvím objednávek, tedy za běžné ceníkové ceny. Souhrnně za celé sledované období bylo pod touto položkou profinancováno tímto způsobem 98,2 % všech servisních prací.

Byl-li dříve vysloven předpoklad, že servisní úkony realizované dle předem sjednaných podmínek mohou být finančně výhodnější, je na místě zabývat se výší těchto výhod. Toho lze dosáhnout komparací dvou cen – běžné ceníkové ceny a ceny individuálně sjednané s ohledem na množství servisovaných vozidel – na konkrétním příkladu. Z praktických důvodů se autor zabývá obdobím následujícím. Retrospektivní přístup byl zamítnut z několika důvodů. Jedním z nich je absence relevantních informací, týkajících se vozového parku HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021. Rovněž tak je náročné (a nesmyslné zároveň) zabývat se hypotetickými slevami v minulosti.

Za tímto účelem byly tedy od pracovníků oddělení strojní a technické služby HZS hl. m. Prahy vyžádány aktuální seznamy vybraných typů vozidel (pro rok 2023), včetně předpokládaných servisních úkonů v roce 2024. Tabulka 8 (níže) tedy představuje seznam osobních automobilů provozovaných HZS hl. m. Prahy. Nutno doplnit, že garanční servisní prohlídky těchto vozů jsou, podobně jako tomu bylo v letech 2020 a 2021 (a rovněž tak v letech následujících), realizovány za předem sjednaných podmínek.

V tabulce 10 je možné pozorovat, že uvedené osobní automobily jsou povětšinou zánovními vozy s nájездem v řádu jednotek (maximálně několika desítek) tisíc km. Většinu těchto vozů čeká nejbližší servisní prohlídka při 30 000 km, několik zbývajících vozů pak při 60 000 km, přičemž všechny tyto prohlídky jsou předpokládány na rok 2024. V posledním sloupci je pak uvedena předpokládaná cena, vycházející z cen roku 2023. Jedná se o cenu předem smluvně sjednanou.

Tabulka 8: Seznam osobních automobilů provozovaných HZS hl. m. Prahy

Zn. a typ vozidla	Rok výr.	Stav tach. (km)	Násl. servis 2024 (km)	Předp. cena servisu (Kč)
Škoda Kodiaq	2021	45 102	60 000	9 512
Škoda Kodiaq	2021	43 837	60 000	9 512
Škoda Kodiaq	2022	12 652	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	3 795	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	3 437	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	3 452	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	1 303	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	1 265	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	1 513	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	2 534	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	2 563	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	2 866	30 000	5 999
Škoda Kodiaq	2022	877	30 000	5 999
Škoda Scala	2022	6 644	30 000	6 736
Škoda Scala	2021	12 046	30 000	6 736
Škoda Scala	2021	6 140	30 000	6 736
Škoda Scala	2021	5 166	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	3 425	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	2 561	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	2 366	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	4 924	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	3 722	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	3 644	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	6 091	30 000	6 736
Škoda Scala	2022	493	30 000	6 736
Škoda Superb	2020	41 779	60 000	11 388
Škoda Superb	2022	2 455	30 000	5 496

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Za zásadní lze v tabulce 8 označit informace o předpokládané ceně servisních prací pro jednotlivá vozidla. Uvedena je zde pětice různých hodnot – dvě ceny servisu vozů Škoda Kodiaq (pro servis následující po 30 000 km a po 60 000 km), a dále pak cena servisu pro Škodu Scala (po 30 000 km), a dvě ceny servisu pro Škodu Superb (rovněž po 30 000 km i po 60 000 km). Jde o ceny, s nimiž pracovníci oddělení strojní a technické služby HZS hl. m. Prahy kalkulují pro následující období. Pro tyto hodnoty byl získán také rozklad uvedených cen. Z toho je dále možno dovodit běžnou ceníkovou cenu. Rozkladu těchto cen je věnována pětice následujících tabulek (tedy pro každou částku zvlášť).

Tabulka 9: Rozklad ceny servisu 60 000 km pro Škoda Kodiaq

Práce	Jed. cena (Kč)	ČJ	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Prohl. s vým. oleje	10,6	140	20	1 484	1 187
Vým. PP. Filtru	10,6	20	20	212	170
Výměna olej spoj.	10,6	40	20	424	339
Výměna brzd. kap.	10,6	30	20	318	254
Jízdní zkouška	10,6	15	100	159	0
Materiál	Jed. cena (Kč)	Mn.	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Převod olej.	1 503,8	1	25	1 504	1 128
Šroub	162,7	1	25	163	122
Šroub vnitřní TORX	54,9	2	25	110	82
Nástavec filtru	507,0	1	25	507	380
PP filtr	964,5	1	25	965	723
Brzdová kap.	377,4	1	25	377	283
Olej mot.	924,4	5,5	40	50 84	3 051
Dílenská autochem.	464,6	0,15	25	70	52
Konc. do odstřík.	28,8	1	25	29	22
Drobný mat.				68	68
Cena bez DPH				11 473	7 861
Cena s DPH				13 882	9 512

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Jak je patrné z tabulky 9, na jedné servisní prohlídce vozu Škoda Kodiaq po 60 000 km realizuje v současnosti HZS hl. m. Prahy úsporu ve výši 4 370 Kč. Z tabulky 8 je dále patrné, že vozy daného typu (a čekající na příslušnou servisní prohlídku) jsou ve vozovém parku dva, za daných podmínek tak může být v následujícím roce dosaženo úspory ve výši 8 740 Kč za předpokladu, že i pro rok 2024 bude uzavřena smlouva na provádění těchto servisů.

Obdobným způsobem je možno pokračovat také v případě ostatních předpokládaných servisních úkonů. Na rozkladu zpracovaném do tabulky 10 je patrné, že na jedné servisní prohlídce vozu Škoda Kodiaq (po najetí 30 000 km) realizuje v současnosti HZS hl. m. Prahy úsporu ve výši 3 286 Kč. Daných automobilů před touto servisní prohlídkou je ve vozovém parku HZS hl. m. Prahy v současnosti jedenáct, za daných podmínek tak může být v následujícím roce dosaženo úspory ve výši 36 146 Kč.

Tabulka 10: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Kodiaq

Práce	Jed. cena (Kč)	ČJ	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Prohl. s vým. oleje	10,6	140	20	1 484	1 187
Jízdní zkouška	10,6	15	100	159	0
Materiál	Jed. cena (Kč)	Mn.	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Šroub	162,7	1	25	163	122
Šroub vnitřní TORX	54,9	3	25	165	124
Nástavec filtru	507,0	1	25	507	380
Olej mot.	924,4	5,5	40	50 84	3 051
Dílenská autochem.	464,6	0,15	25	70	52
Drobný mat.				42	42
Cena bez DPH				7 673	4 958
Cena s DPH				9 285	5 999

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Tabulka 11 obsahuje podobný rozklad ceny pro servis vozu Škoda Superb po najetí 30 000 km.

Tabulka 11: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Superb

Práce	Jed. cena (Kč)	ČJ	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Prohl. s vým. oleje	10,6	140	20	1 484	1 187
Jízdní zkouška	10,6	15	100	159	0
Materiál	Jed. cena (Kč)	Mn.	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Kroužek těsnící	85,4	1	25	85	64
Zátka šroubovací	164,5	1	25	165	123
Šroub vnitřní TORX	54,9	3	25	165	124
Nástavec filtru	440,8	1	25	441	331
Olej mot.	765,7	5,7	40	4 365	2 619
Dílenská autochem.	464,6	0,15	25	70	52
Drobný mat.				42	42
Cena bez DPH				6 975	4 542
Cena s DPH				8 450	5 496

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Jak je patrné z tabulky 11 výše, na jedné servisní prohlídce vozu Škoda Superb po najetí 30 000 km realizuje v současnosti HZS hl. m. Prahy úsporu ve výši 2 954 Kč. Z tabulky 8 je dále patrné, že toto vozidlo je ve vozovém parku jediné.

Tabulka 12: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Scala

Práce	Jed. cena (Kč)	ČJ	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Prohl. s vým. oleje	9,2	140	20	1 288	1 030
Odvzdušnění spoj.	9,2	20	20	184	147
Výměna bzd. kap.	9,2	30	20	276	221
Výměna PP filtru	9,2	20	20	184	147
Jízdní zkouška	9,2	15	100	138	0
Materiál	Jed. cena (Kč)	Mn.	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Kroužek těsnící	85,4	1	25	85	64
Zátka šr. M14X1,5	160,8	1	25	161	121
Šroub vnitřní TORX	54,9	3	25	165	124
Filtr olejový	480,6	1	25	481	360
Pach. a protialer. fil.	964,5	1	25	965	723
Brzd. kapalina	377,4	1	25	377	283
Olej mot.	924,4	4	40	3 698	2 219
Dílenská autochem.	464,6	0,15	25	70	52
Konc. do odstřík.	28,8	1	25	29	22
Drobný mat.				54	54
Cena bez DPH				8 154	5 567
Cena s DPH				9 866	6 736

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

V případě vozů Škoda Scala uspoří v současnosti HZS hl. m. Prahy prostředky v objemu 3 130 Kč na jednom servisu po 30 000 km oproti běžným ceníkovým cenám, viz tabulka 12. Pakliže je takových vozů u sboru v současnosti dvanáct, za daných podmínek tak může být v následujícím roce dosaženo úspory ve výši 37 560 Kč za předpokladu, že i pro rok 2024 bude uzavřena obdobná smlouva.

Tabulka 13: Rozklad ceny servisu 60 000 km pro Škoda Superb

Práce	Jed. cena (Kč)	ČJ	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Prohl. s vým. oleje	10,6	140	20	1 484	1 187
Vyměna olej spoj.	10,6	40	20	424	339
Vyměna brzd. kap.	10,6	30	20	318	254
Výměna PP filtru	10,6	20	20	212	170
Jízdní zkouška	10,6	15	100	159	0
Materiál	Jed. cena (Kč)	Mn.	Sleva (%)	Cena bez slevy (Kč)	Cena se slevou (Kč)
Převod olej.	1 503,8	1	25	1504	1 128
Kroužek těsnící	85,4	1	25	85	64
Zátka šroubovací	164,5	1	25	165	123
Šroub vnitřní TORX	54,9	2	25	110	82
Nástavec filtru	440,8	1	25	441	331
Pach. a protialer. fil.	964,5	1	25	965	723
Brzd. kapalina	377,4	1	25	377	283
Olej mot.	765,7	5,7	40	4365	2 619
Dílenská autochem.	464,6	0,15	25	70	52
Konc. do odstřík.	28,8	1	25	29	22
Drobný mat.				68	68
Cena bez DPH				10 774	7 445
Cena s DPH				13 037	9 008

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Jak je patrné z tabulky 13, na jedné servisní prohlídce vozu Škoda Superb po najetí 60 000 km realizuje v současnosti HZS hl. m. Prahy úsporu ve výši 4 029 Kč. Z tabulky 8 dále plyne, že dané vozidlo před touto servisní prohlídkou je ve vozovém parku jediné.

Na základě vypočtených úspor jednotlivých předpokládaných servisních úkonů lze stanovit celkovou výši úspory, jíž může HZS hl. m. Prahy dosáhnout, bude-li pro následující období opět uzavřena smlouva na provádění ročních garančních servisů osobních automobilů (viz tabulka 14).

Tabulka 14: Celková úspora na gar. serv. prohlídkách os. automobilů HZS hl. m. Prahy

Voz. a serv.	Cena bez sl. (Kč)	Cena po sl. (Kč)	Počet	Celkem bez sl. (Kč)	Celkem po sl. (Kč)
Kod. 60tkm	13 882	9 512	2	27 764	19 024
Kod. 30tkm	9 285	5 999	11	102 135	65 989
Scala 30tkm	9 866	6 736	12	118 392	80 832
Sup. 60tkm	13 037	9 008	1	13 037	9 008
Sup. 30tkm	8 450	5 496	1	8 450	5 496
Celkem				269 778	180 349
Celková úspora					89 429

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Komparací ceny bez slevy (tedy běžné ceníkové ceny) a ceny po slevě, získané díky předem sjednanému kontraktu na provádění ročních garančních servisů osobních automobilů může v následujícím období HZS hl. m. Prahy realizovat úsporu v celkovém objemu 89 429 Kč. V procentuálním vyjádření jde o úsporu ve výši 33 %. Bezsporu tak jde o velmi zajímavou úsporu. Je proto nutné klást otázku, jak vysoké úspory by bylo možno dosáhnout, pokud by se obdobným způsobem řešil garanční servis ostatních automobilů ve flotile HZS hl. m. Prahy.

Pro příklad poslouží vozidla nad 3,5 t tovární značky Scania. Podobně, jako tomu bylo v případě osobních automobilů, i v tomto případě autor vychází z podkladů poskytnutých pracovníkem oddělení strojní a technické služby HZS hl. m. Prahy. V tabulce 15 je obsažen seznam těchto vozidel, včetně předpokládaných prohlídek na následující období. Ty byly dále doplněny o ceny, které byly získány od autorizovaného servisu vozů zn. Scania. Nutno zdůraznit, že servisní prohlídky v roce 2023 nebudou v daném roce realizovány pro nedostatek finančních prostředků, budou tedy provedeny až v následujícím rozpočtovém období. Jedná se o ceny, které je dodavatel schopen nabídnout při daném počtu servisovaných vozidel, nejde tedy o ceny ceníkové. Nutno připomenout, že daná vozidla jsou v současnosti servisovaná na objednávku podobně, jako tomu bylo v letech 2018 – 2021 (viz tabulky 6 a 7), tedy za běžné ceny.

Tabulka 15: Seznam vozů Scania provozovaných HZS hl. m. Prahy

Typ vozidla	Typ prohlídky a cena 2023 (Kč)		Typ prohlídky a cena 2024 (Kč)	
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 480 DB4x2	S	40 699	L	80 686
P 440 B4x2	S	40 699	L	80 686
P 500 B4x4	S	40 699	L	80 686
P 500 B4x4			údržbový kontrakt do r. 2026	
P 480 CB4x4	L	80 686	S	40 699
P 380 B4x4	L	80 686	S	40 699
P 480 CB4x4	L	80 686	S	40 699
P 380 B4x4	L	80 686	S	40 699
P 380 B4x4	L	80 686	S	40 699
P 380 B4x2	S	40 699		
P 360	L	80 686	S	40 699
G 440			L	80 686
G 500 B8x6	S	40 699		

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Dodavatel zároveň poskytl rozklad daných cen. Ten je, podobně jako tomu bylo v případě osobních automobilů, obsahem následujících tabulek (tab. 16 a 17). Poskytnuté slevy jsou ve výši:

- 30 % z ceny olejů a maziv,
- 25 % z ceny filtrů,
- 10 % z ceny náhradních dílů,
- 10 % z ceny práce.

Pro úplnost je na místě dodat, že následující rozklady cen obsahují několik položek označených „prohlídka L“ (příp. „prohlídka S“) s různými cenami. Jedná se o různé úkony zahrnuté v daném typu servisní prohlídky, nicméně dodavatelská společnost si tyto úkony nepřeje blíže specifikovat.

Tabulka 16: Rozklad ceny servisu typu L pro vozy Scania

Popis	Mn.	Jedn. Cena (Kč)	Sleva (%)	Cena bez sl. (Kč)	Cena po slevě (Kč)
Prohlídka L	1	13 338	10	13 338	12 004
Prohlídka L	1	234	10	234	211
Prohlídka L	1	6 318	10	6 318	5 686
Prohlídka L	1	702	10	702	632
Prohlídka L	1	1 862	10	1 862	1 676
Prohlídka L	1	702	10	702	632
Prohlídka L	1	234	10	234	211
Prohlídka L	1	1 872	10	1 872	1 685
Prohlídka +	1	1 638	10	1 638	1 474
Filtr paliva PDE	1	863	25	863	647
Sada filtru oleje	1	971	25	971	728
Těsnění	1	313	10	313	282
MUL. COMP. EP 2	1	252	30	252	176
SCANIA OIL LDF3	41	228	30	9 348	6 544
O-kroužek	1	405	10	405	365
Oil 75W140	2	351	30	702	491
Sada odstředivka	1	2 033	10	2 033	1 830
O-kroužek	4	58	10	232	209
SEALING RI	2	25	10	50	45
O-kroužek	1	289	10	289	260
SC. OIL 80W140	32	217	30	6 944	4 861
REP KIT SF	1	7 116	25	7 116	5 337
SEALING RI	1	972	25	972	729
FLUI. XLD FE 208	36	251	30	9 036	6 325
FILTER KIT SCR	1	1 341	25	1 341	1 006
FILTR pal. nádrže	1	1 005	25	1 005	754
FILTR TOPENI	1	1 215	25	1 215	911
GLYCOL-antifreeze	25	287	10	7 175	6 458
FILTER ELE NTG	1	3 132	25	3 132	2 349
F.VYSOUSECE	1	1 555	25	1 555	1 166
Sp. materiál				1 000	1 000
Cena bez DPH				82 849	66 682
Cena s DPH				100 247	80 686

Zdroj: vlastní zpracování, dle dat poskytnutých externím dodavatelem

Servisní prohlídka typu L pro vozy Scania stojí po slevě 80 686 Kč, zatímco běžná ceníková cena přesahuje částku 100 000 Kč. Na jednom takovém servisu tak lze uspořít prostředky ve výši 19 561 Kč.

Tabulka 17: Rozklad ceny servisu typu S pro vozy Scania

Popis	Mn.	Jedn. cena (Kč)	Sleva (%)	Cena bez sl. (Kč)	Cena po slevě (Kč)
Prohlídka S	1	7 020	10	7 020	6 318
Prohlídka S	1	1 872	10	1 872	1 685
Prohlídka S	1	234	10	234	211
Prohlídka S	1	936	10	936	842
Prohlídka +	1	1 872	10	1 872	1 685
Sada filtrů S PDE	1	2 795	25	2 795	2 096
Sada fil. LONG F.	1	6 415	25	6 415	4 811
FLUIDE XLD FE	36	251	30	9 036	6 325
SCANIA OIL LDF3	35	228	30	7 980	5 586
MULTIS EP 2 50 kg	1	229	30	229	160
FILLTER PLU	1	2 114	10	2 114	1 903
Mont. krytu nár.	1	1 435	10	1 435	1 292
Sp. materiál				721	721
Cena bez DPH				42 659	33 636
Cena s DPH				51 618	40 699

Zdroj: vlastní zpracování, dle dat poskytnutých externím dodavatelem

Na jedné prohlídce typu S v současnosti HZS hl. m. Prahy v současnosti přeplicí o 10 919 Kč oproti ceně, kterou je možno získat optimalizací.

Na základě tří výše uvedených tabulek (tabulek 15 – 17 tak lze vytvořit souhrnnou tabulku vypovídající o souhrnné potenciální úspoře, které lze dosáhnout optimalizací garančních servisních prohlídek těchto automobilů.

Tabulka 18: Celková úspora na gar. serv. prohlídkách vozů Scania

Voz. a serv.	Cena bez sl. (Kč)	Cena po sl. (Kč)	Počet	Celkem bez sl. (Kč)	Celkem po sl. (Kč)
Prohlídka S	51 618	40 699	20	1 032 360	813 980
Prohlídka L	100 247	80 686	19	1 904 693	1 533 034
Celkem				2 937 053	2 347 014
Celková úspora					590 030

Zdroj: vlastní zpracování, dle dat poskytnutých externím dodavatelem

Zásadním výstupem tabulky 18 je hodnota celkové úspory, již by bylo možno dosáhnout při optimalizaci servisních prohlídek vozů Scania provozovaných HZS hl. m. Prahy. Jedná se o částku 590 030 Kč, což představuje 20% úsporu oproti běžným ceníkovým cenám. Nutno zdůraznit, že jde pouze o servisní prohlídky stanovené výrobcem, nikoli o

ostatní servisní práce (běžná poškození, dopravní nehody, karosářské a lakýrnické práce, aj.), a zároveň pouze o vozy značky Scania.

Dále bylo vyvinuto úsilí získat obdobné informace také od HZS SČK a HZS PLK, takto přesná data se ale získat nepodařilo. HZS PLK neposkytl informace ani o provozovaných vozidlech, ani o způsobu, jakým byly (či jsou) jednotlivé servisní úkony těchto vozidel řešeny. Od HZS SČK byla písemně poskytnuta informace, že smluvně jsou realizovány pouze garanční prohlídky osobních automobilů (tedy podobně, jako je tomu v současnosti v případě HZS hl. m. Prahy), třebaže tato vozidla nebyla blíže specifikována. Lze ale dovodit, že přinejmenším v případě HZS SČK by bylo možno dojít optimalizací servisních prohlídek nákladních automobilů k podobným úsporám, jaké mohou být dle návrhu autora realizovány v případě HZS hl. m. Prahy.

5 Výsledky a diskuse

Diskusi výsledků by mělo předcházet přiznání jistých zjednodušujících předpokladů, kterých bylo v práci užito. Jde zejména o tabulku 15 obsahující seznam vozů Scania, provozovaných HZS hl. m. Prahy. Ta obsahuje řadu typů více či méně podobných vozidel Scania, z nichž některé mohou v praxi vyžadovat servisní prohlídku zahrnující odlišný druh práce i materiálu. Proto se ve skutečnosti ceny obou typů prohlídek pro některá vozidla mohou nepatrně lišit. Daného zjednodušení bylo užito z ryze praktických důvodů, neboť nebylo možno pracovníky komerčního subjektu žádat o podrobný rozklad ceny pro každý typ vozidla zvlášť. Tímto dodavatelem nabídnuté slevy jsou nicméně relevantní pro všechny typy vozidel. Dané zjednodušení bylo dále neformálně konzultováno jak s pracovníky příslušného externího dodavatele, tak s pracovníkem oddělení strojní a technické služby HZS hl. m. Prahy. Z obou těchto rozhovorů přitom vyplynulo, že praktické rozdíly v cenách nejsou natolik výrazné, aby přijetí daného předpokladu jakkoli bránily. Tím méně pak procentuálnímu vyjádření výše daných slev.

Dalším zjednodušujícím předpokladem je automatická výhodnost cen při smluvně sjednaném servisu. Teoreticky ovšem mohou nastat situace, kdy by taková smlouva nemusela být nutně výhodnější. Uvažováno zde může být o situacích, kdy se mění ceny služeb či materiálu nebo o případě dlouhodobých smluv, kdy se dodavatel rozhodne promítnout do ceny i předpokládané navýšení cen vstupů (např. kvůli inflaci). Za takových podmínek nemusí být předem sjednané podmínky vždy výhodnější. Jedná se spíše o krajní případy, neboť významný pokles cen v následujícím roce není příliš pravděpodobný. Veškeré další vstupy i výstupy jsou však zcela relevantní.

V první řadě byla věnována pozornost kapitole státního rozpočtu 314 – Ministerstvo vnitra, kdy bylo jednoznačně prokázáno, že objem prostředků čerpaných ze státního rozpočtu ve sledovaném období setrvale narůstal. Výjimkou byl v tomto případě rok 2021, kdy byl zaznamenán pokles výdajů ve srovnání s rokem předešlým, autor nicméně tuto skutečnost vysvětluje určitou korekcí skokového nárůstu výdajů právě v roce 2020, charakteristickém pandemií nemoci covid-19. Během čtyřletého sledovaného období došlo k nárůstu výdajů ve výši 22 %, přičemž daný trend pokračuje také v letech následujících, neboť pro rok 2023 je předpokládán nárůst oproti referenčnímu roku 2018 ve výši bezmála 36 %. Jedná se ovšem pouze o nominální hodnoty.

Podíl výdajů Ministerstva vnitra na celkových výdajích státního rozpočtu naopak setrvale klesal. Je však nezbytné si uvědomit, že počínaje rokem 2020 schodek státního rozpočtu každoročně přesahuje částku 350 mld. Kč (NRR 2023), zatímco v letech předcházejících se jednalo o částky v řádu maximálně několika desítek miliard korun. Tento bezprecedentní nárůst výdajů státního rozpočtu ve svém důsledku uvažovaný podíl zkresluje. Za modelový příklad je možno vzít výdaje státního rozpočtu v roce 2020, kdy schodek státního rozpočtu přesáhl částku 367 mld. Kč, což je ve srovnání s rokem předešlým téměř o 340 mld. Kč více (NRR 2023). Ačkoli se jedná o pouhý teoretický konstrukt, v situaci, kdy by se tehdejší ministryni financí Schillerové podařilo udržet výdaje státního rozpočtu v roce 2020 na podobné úrovni jako v roce 2019 (jakkoli by to zadaných podmínek bylo náročné, ba dokonce nemožné), podíl výdajů Ministerstva vnitra na státním rozpočtu by, za jinak nezměněných podmínek, činil 6,2 % (oproti skutečným 5 %). Rozhodně by tedy nemohlo být uvažováno o poklesu. Podobně je možno uvažovat také o roku 2021.

Zkoumán byl dále také podíl výdajů Ministerstva vnitra na celkovém HDP České republiky. Hodnota tohoto podílu se významněji neměnila (opět, s výjimkou let 2020 a 2021, charakteristických zmiňovanou pandemií), třebaže nepatrný nárůst zde je rovněž patrný (bez ohledu na to, zda je uvažováno o čtyřletém sledovaném období, či o období rozšířeném, viz graf 5).

Výše uvedené skutečnosti proto vedou autora práce k závěru, že v souhrnu nelze hovořit o poklesu objemu prostředků v rukou Ministerstva vnitra. Ty naopak, vyjádřeno v nominální hodnotě, rostou, případně jsou konstantní (či nepatrně rostou) ve vztahu k celkové ekonomické výkonnosti země. Stále je však nutno klást otázku, zda jsou dostatečné.

Samotné výdaje na požární ochranu a IZS představují 14 – 15 % celkových výdajů kapitoly, v letech 2018 až 2021 se přitom objem těchto prostředků pohyboval v intervalu 11,22 – 13,66 mld. Kč. Tato částka se dále dělí mezi jednotlivé hasičské záchranné sbory, a rovněž tak záchranný útvar a školu. HZS hl. m. Prahy přitom hospodaří bezmála s desetinou těchto prostředků (ve sledovaných letech 0,95 – 1,14 mld. Kč), HZS SČK realizuje výdaje cca o 10 % vyšší ve srovnání s HZS hl. m. Prahy, HZS PLK naopak přibližně o 40 % nižší. Průměrné tempo růstu výdajů daných sborů přesahuje hodnotu 10 % v případě pražských a středočeských hasičských sborů, v případě HZS PLK je tato

hodnota mírně nižší, přes 8 %. Jde o poměrně vysoké hodnoty, za současných ekonomických podmínek dlouhodobě neudržitelné.

Na několika konkrétních příkladech je v práci doloženo, že jakákoli snaha o komparaci výdajů jednotlivých hasičských záchranných sborů je náročná. Příkladem může být snaha o vysvětlení signifikantního rozdílu ve skladbě výdajů na pořízení dlouhodobého hmotného majetku. Důvod je přitom velmi prostý, daný nesoulad byl vysvětlen výstavbou finančně velmi náročné hasičské stanice v Praze 7 Holešovicích, jejíž realizace vyšla na 367 mil. Kč. Pokud by tento projekt byl realizován o několik let dříve či později, vstupní data by zřejmě byla zcela odlišná. Jiným příkladem mohou být odlišné podmínky jednotlivých subjektů, spočívající například v různých dojezdových vzdálenostech nebo také v přístupu k vlastním servisním dílnám (viz kapitola 4.3.4). Ani tato skutečnost však nikterak nebrání naplnění hlavního cíle práce - na základě analýzy výdajů Hasičského záchranného sboru hlavního města Prahy učinit závěr o celkovém hospodaření sboru a hledat možnosti úspor.

V rámci hledání úspor se proto autor zaměřil na jednu konkrétní rozpočtovou položku. Tou je položka 517108 – Opravy automobilního materiálu.

Jednotlivé operace zahrnuté pod danou položkou je možno rozdělit na tzv. garanční prohlídky na straně jedné, a mimořádné opravy a opravy nad rámec garančních prohlídek na straně druhé. Na garanční prohlídky souhrnně za celé sledované období přitom připadlo 49 % výdajů položky 517108. Drtivá většina všech těchto úkonů je přitom realizována prostřednictvím běžných objednávek za standardní ceníkové ceny. Výjimkou jsou garanční prohlídky osobních automobilů, u nichž jsou, počínaje rokem 2020, tyto prohlídky realizovány za předem smluvně sjednaných (a tudíž výhodnějších) podmínek. Jak bylo v práci doloženo, díky této optimalizaci realizuje HZS hl. m. Prahy na daných prohlídkách úsporu ve výši 33 %. Garanční servisní prohlídky osobních automobilů nicméně představují pouze marginální část všech výdajů dané rozpočtové položky. O poznání významnější část těchto výdajů směřuje na garanční prohlídky nákladních automobilů, ty přitom nejsou žádným způsobem optimalizovány. Budiž připomenuto, že dle interních informací poskytnutých pracovníky HZS hl. m. Prahy přitom tyto prohlídky nebyly v roce 2023 realizovány pro nedostatek finančních prostředků. Optimalizace je proto na místě.

Autor nicméně v práci dokládá, že tato optimalizace je nejen možná, ale také nezbytná. Na tomto místě je vhodné připomenout jednu z rozpočtových zásad prezentovaných v kapitole 3.1.4, hovořící o hospodárnosti nakládání s rozpočtovými prostředky. Tato

hospodárnost je v zákoně definována jako „*takové použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů*“ (ustanovení § 2 písm. m) zákona o finanční kontrole). Jinými slovy, je-li možno realizovat dané úkony s vynaložením nižších prostředků, měl by daný subjekt dané možnosti využít. V samotném roce 2024 je tak možno uspořit na garančních prohlídkách vozů Scania 590 030 Kč, což představuje 20% úsporu oproti běžným ceníkovým cenám. Nepodařilo se přitom identifikovat jediný důvod, jenž by této optimalizaci bránil. Daná kalkulace se přitom týká pouze vozů Scania, ve vozovém parku HZS hl. m. Prahy nicméně operují i vozidla jiných továrních značek. Lze proto předpokládat, že v případě celkové optimalizace by mohla být realizována ještě vyšší úspora. Nutno dále připomenout, že veškeré výše uvedené úspory hovoří pouze o garančních servisních prohlídkách, neboť ty lze poměrně přesně predikovat. Nic z toho ale nebrání optimalizaci i dalších výdajů, tedy výdajů spojených s mimořádnými opravami a opravami nad rámec garančních prohlídek. Ty lze, s ohledem na jejich povahu, hůře predikovat. Tato možnost proto nebyla v práci uvažována, neboť by bylo nutno vycházet z pouhých odhadů. Ty by přitom danou kalkulaci zkreslovaly. Přesto je možno předpokládat, že také tyto opravy je možno realizovat za výhodnějších podmínek. Ve skutečnosti je tak potenciál možných úspor ještě vyšší.

6 Závěr

Státní rozpočet je poměrně komplikovaný systém, v praxi často vznikající v důsledku nesčetných kompromisů. Podobně je tomu také v případě jeho jednotlivých kapitol. Zjednodušeně lze přitom říci, že prostředků je ve většině resortů nedostatek, nicméně pouhé poukazování na daný nedostatek je příliš povrchní. Ruku v ruce s kritikou by měl přijít také zlepšující návrh, což bývá zpravidla náročnější, má-li takový návrh být relevantní. S ohledem na vývoj salda státního rozpočtu nelze ale příliš zpochybňovat potřebu hledání úspor. S takovým programem vyhrála volby stávající vláda, o potřebě úspor hovoří také opozice nebo odborná i laická veřejnost. A koneckonců, k větším či menším úsporám je v současné době nucena většina ekonomických subjektů včetně domácností. Autor proto namísto povrchní kritiky danou tezi přijímá jako fakt a ve své práci v rámci analýzy výdajů tyto úspory hledá.

Nejprve byla analyzována výdajová stránka kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra, kde autor dospěl k závěru, že v souhrnu nelze hovořit o poklesu objemu prostředků v ruku Ministerstva vnitra. Ty naopak, vyjádřeno v nominální hodnotě, rostou, případně jsou konstantní (či nepatrně rostou) ve vztahu k celkové ekonomické výkonnosti země. Největší část těchto výdajů (přibližně 80 %) je spojena s výdaji na bezpečnost státu a právní ochranu, kde jsou zahrnuty také výdaje na požární ochranu a integrovaný záchranný systém. Ty představují přibližně 18 – 19 % výdajů Ministerstva vnitra na bezpečnost státu a právní ochranu, resp. 14 – 15 % celkových výdajů kapitoly.

Z těchto prostředků je financována činnost jednotlivých hasičských záchranných sborů včetně záchranného útvaru a školy, přičemž z porovnávaných subjektů má nejvyšší výdaje Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje, o něco méně pak Hasičský záchranný sbor hl. m. Prahy. Výdaje těchto sborů povětšinou přesahují jednu miliardu Kč každý rok. Výjimkou je Hasičský záchranný sbor Plzeňského kraje, hospodařící s prostředky ve výši přibližně dvou třetin uvedené sumy.

Výdaje všech porovnávaných sborů v čase narůstají, nejvíce v hlavním městě, kde se však do těchto výdajů promítla také nákladná rekonstrukce hasičské stanice v Praze 7 Holešovicích. Ve sledovaném období přitom bylo zaznamenáno průměrné tempo růstu těchto výdajů okolo 10 %. Jedná se o poměrně vysoké tempo, které bylo za stávajících ekonomických podmínek České republiky ohodnoceno jako dlouhodobě neudržitelné. Daný závěr koresponduje s kroky současné vlády, která pro následující roky plánuje omezit

hasičům prostředky o více než jednu miliardu ročně. Tyto dílčí závěry potřebu hledání možných úspor jen dále podtrhují.

Z hlediska druhového členění představují kapitálové výdaje vybraných hasičských sborů necelou desetinu celkových výdajů. V tomto ohledu vyčnívá Hasičský záchranný sbor hl. m. Prahy, kde byl ve sledovaném období podíl kapitálových výdajů o poznání větší, povětšinou přes 20 %, ačkoli také tuto skutečnost je nutné spojit s rekonstrukcí stanice v Praze 7. Naprostou většinu kapitálových výdajů tvoří výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku, jde především o dopravní prostředky, stroje a (zejména v Praze) budovy a stavby. Většinové jsou však běžné výdaje, tvořené především položkou „platy a související výdaje“ (přibližně 84 % všech běžných výdajů) a položkou „neinvestiční nákupy“ (13 – 14 %). Mezi neinvestičními nákupy převládají výdaje na úpravu hmotných věcí a pořízení práv k hmotným věcem; nákup materiálu; nákup vody, paliv a energií; a nákup služeb. S ohledem na šíři a rozmanitost jednotlivých výdajových položek proto byla vybrána jedna konkrétní výdajová položka (517108 – Opravy automobilního materiálu), která byla dále analyzována v zájmu hodnocení hospodárnosti zde zahrnutých výdajů a návrhu opatření, prostřednictvím kterých by bylo možno dosáhnout úspor v těchto výdajích.

Na příkladu uvedené výdajové položky bylo v práci doloženo, že realizace těchto úspor možná je, a nejedná se přitom o zanedbatelné částky. Daná položka zahrnuje výdaje v řádu vyšších jednotek milionů korun, garanční servisní prohlídky přitom odčerpají polovinu těchto výdajů. Právě na tomto typu prohlídek bylo doloženo, že optimalizací lze v tomto případě realizovat úspory ve výši 20 % daných výdajů. Jen v roce 2024 je možno přijetím daných návrhů dosáhnout úspory bezmála 600 000 Kč oproti stávajícímu nastavení souvisejících procesů. Jestliže samotné servisní prohlídky představují polovinu výdajů položky, lze pro zjednodušení hovořit o souhrnné nalezené úspoře na dané výdajové položce ve výši přibližně 10 %. Lze namítat, že v kontextu celkových výdajů HZS ČR (potažmo HZS hl. m. Prahy) jde o zanedbatelnou úsporu. Takové uvažování ale není správné, dle autora je naopak nutné daná opatření bez prodlení realizovat a dále se zabývat otázkou, nakolik jsou optimalizovány také další výdaje (například nákladná správa budov, či ostatní techniky). Opět by na tomto místě měla být připomenuta zásada hospodárnosti nakládání s rozpočtovými prostředky. A rovněž tak zjištění, prezentované v kapitole 4.4, dle kterého přinejmenším HZS Středočeského kraje řeší garanční prohlídky nákladních automobilů podobně, jako je tomu v hlavním městě. Přestože v tomto případě se nepodařilo získat

ucelená data pro podrobnější analýzu, na základě uvedeného lze také v tomto případě oprávněně spatřovat určitý prostor pro zlepšení.

S odkazem na definici hospodárnosti obsažené v ustanovení § 2 písm. m) zákona o finanční kontrole proto výsledkem provedené analýzy musí být konstatování, že přinejmenším v oblasti opravy automobilního materiálu HZS hl. m. Prahy hospodárně nejedná, neboť úkoly v dané oblasti neplní s nejnižším vynaložením rozpočtových prostředků. Bylo doloženo, že dané úkoly lze plnit s vynaložením nižších výdajů, a to při stejné úrovni kvality.

7 Seznam použitých zdrojů

BAKEŠ, M. a kol. 2012. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. Praha: C. H. Beck. 552 s. ISBN 978-80-7400-440-7.

ČERNOHORSKÝ, J. 2020. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

ČT. 2023. *Místo třiceti jen jednotky miliard. Stát vybere na bankovní windfall tax méně, než čekal* [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3628119-misto-triceti-jen-jednotky-miliard-stat-vybere-na-bankovni-windfall-tax-mene-nez>

FOLDYNA, V. 2007. Čtyřicet let odborné školy požární ochrany ve Frýdku-Místku. *112* [online]. 2007, roč. 6, č. 11, s. 8-10. [cit. 2023-09-20]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/casopis-112-2007-casopis-112-rok-2007-pdf.aspx>

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. 2010. *Veřejné finance*. 2. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.

HANUŠKA, Z., SKALSKÁ, K. a DUBSKÝ, M. 2010. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana. Modul I*. Praha: GŘ HZS ČR. 55 s. ISBN 978-80-86640-59-4.

HEJDUKOVÁ, P. 2015. *Veřejné finance – teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck. 272 s. ISBN 978-80-7400-298-4.

HRBKOVÁ, J. a kol. 2020. *Společenské vědy pro techniky – ekonomie, právo, politologie*. 2. akt. a rozš. vyd. Praha: Grada. 232 s. ISBN 978-80-271-2876-1.

HZS ČR. 2009. *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2023-09-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-systém.aspx>

HZS ČR. 2017. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-10-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/hasicky-zachranny-sbor-ceske-republiky.aspx>

HZS ČR. 2018. *Před 165 lety, 23. března 1853, byl v Praze založen první profesionální sbor na území České republiky* [online]. [cit. 2023-09-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pred-165-lety-23-brezna-1853-byl-v-praze-zalozen-prvni-profesionalni-sbor-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>

HZS ČR. 2023a. *Generální ředitel Hasičského záchranného sboru ČR* [online]. [cit. 2023-09-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/generalni-reditel-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

HZS ČR. 2023b. *Záchranný útvar HZS ČR – Organizace* [online]. [cit. 2023-09-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>

HZS ČR. 2023c. *SOŠ PO a VOŠ PO – Základní informace* [online]. [cit. 2023-09-20]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-zakladni-informace-zakladni-informace.aspx>

HZS ČR. 2023d. *Hasičský útvar ochrany Pražského hradu* [online]. [cit. 2023-10-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/hasicsky-utvar-ochrany-prazskeho-hradu-menu-o-nas-zakladni-informace.aspx>

HZS hl. m. Prahy. 2019. *Statistika za rok 2018* [online]. Praha: HZS hl. m. Prahy. 30 s. (PDF). [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/statisticke-tabulky-2018.aspx>

HZS hl. m. Prahy. 2020. *Statistika za rok 2019* [online]. Praha: HZS hl. m. Prahy. 30 s. (PDF). [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/statisticke-tabulky-2019.aspx>

HZS hl. m. Prahy. 2021. *Statistické tabulky 2020* [online]. Praha: HZS hl. m. Prahy. 30 s. (PDF). [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/statisticke-tabulky-2020-pdf.aspx>

HZS hl. m. Prahy. 2022. *Statistické tabulky 2021* [online]. Praha: HZS hl. m. Prahy. 30 s. (PDF). [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/statisticke-tabulky-2021-pdf.aspx>

iROZHLAS. 2023. *Řady hasičů se díky prestiži daří doplňovat. Finance jsou třeba hlavně na provoz a mzdy, říká šéf sboru* [online]. Praha. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hasici-vladimir-vlcek-finance_2308082052_epo

KAVAN, Š. 2015. *Ochrana obyvatelstva II. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 129 s. ISBN 978-80-87472-92-7.*

KAVKA, M. 2022. *Zpráva o stavu požární ochrany za rok 2021*. Praha: HZS hl. m. Prahy. 41 s.

LAJTKEPOVÁ, E. 2013. *Veřejné finance v České republice – teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. 130 s. ISBN 978-80-7204-861-8.

LIPOVSKÁ, H. 2017. *Moderní ekonomie. Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

LOPATKA, J. 2022. *České ministerstvo financí navrhuje neočekávanou daň na energie ve výši 3,4 miliardy dolarů*. [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/europe/czech-finance-ministry-proposes-34-bln-windfall-tax-energy-banks-2022-10-06/>

MAAYTOVÁ, A., OCHRANA, F., PAVEL, J. a kol. 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.

- MÁČE, M. 2012. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu*. Praha: Grada. 640 s. ISBN 978-80-247-3637-2.
- MF ČR. 2019. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2018* [online]. Praha: MF ČR. 213 s. (PDF). [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-zaverecny-ucet_2018_Priloha-C.pdf
- MF ČR. 2020. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2019* [online]. Praha: MF ČR. 211 s. (PDF). [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-zaverecny-ucet_2019_Priloha-C.pdf
- MF ČR. 2021. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2020* [online]. Praha: MF ČR. 196 s. (PDF). [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-zaverecny-ucet_2020_Priloha-C.pdf
- MF ČR. 2022. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2021* [online]. Praha: MF ČR. 192 s. (PDF). [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-zaverecny-ucet_2021_Priloha-C.pdf
- MF ČR. 2022b. *Hlavní činnosti* [online]. [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/hlavni-cinnosti>
- MF ČR. 2022c. *Na standardní zisky nikomu nesáhneme* [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/v-mediich/2022/na-standardni-zisky-nikomu-nesahame-49335>
- MF – Sekce Veřejné rozpočty. 2023. *Státní rozpočet 2023 v kostce – kapesní příručka Ministerstva financí ČR*. Praha: Ministerstvo financí. 58 s. ISBN 978-80-7586-058-3.
- MF ČR. 2023. *Monitor – informační portál Ministerstva financí* [online]. [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>
- MF ČR. 2023b. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022* [online]. Praha: MF ČR. 192 s. (PDF). [cit. 2023-09-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2023-05-02_C-Zprava-o-vysledcich-hospodareni-statniho-rozpocet.pdf
- MF ČR. 2023c. *Makroekonomická predikce České republiky – srpen 2023* [online]. Praha: MF ČR. 56 s. (PDF). [cit. 2023-10-26]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2023-08-18_Makroekonomicka-predikce-srpen-2023.pdf
- MF ČR. 2023d. *Státní rozpočet pro rok 2024 míří do třetího čtení* [online]. [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2023/statni-rozpocet-pro-rok-2024-miri-do-tretiho-cteni-53137>
- MRKÝVKA, P. 2012. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, svazek 436. Brno: Masarykova univerzita. 204 s. ISBN 978-80-210-6041-8.

MV ČR. 2019. *Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra za rok 2018* [online]. Praha: MV ČR. 141 s. (PDF). [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/navrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2018.aspx>

MV ČR. 2020. *Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra za rok 2019* [online]. Praha: MV ČR. 143 s. (PDF). [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/navrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2019.aspx>

MV ČR. 2021. *Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra za rok 2020* [online]. Praha: MV ČR. 155 s. (PDF). [cit. 2023-09-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/navrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2020.aspx>

MV ČR. 2022. *Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra za rok 2021* [online]. Praha: MV ČR. 165 s. (PDF). [cit. 2023-09-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/navrh-zaverecneho-uctu-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-za-rok-2021.aspx>

MV ČR. 2023. *Ukazatele kapitoly 314 Ministerstvo vnitra* [online]. Praha: MV ČR. 2 s. (PDF). [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/ukazatele-kapitoly-314-ministerstvo-vnitra-pro-rozpocetove-obdobi-2023-2025.aspx>

MV ČR – GŘ HZS ČR. 2019. *Statistická ročenka 2018 – Česká republika*. [online]. Praha: MV ČR. 43 s. (PDF). [cit. 2023-11-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/informacni-servis-statistiky-rocenka-2018-pdf.aspx>

MV ČR – GŘ HZS ČR. 2020. *Statistická ročenka 2019 – Česká republika*. [online]. Praha: MV ČR. 43 s. (PDF). [cit. 2023-11-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/statisticka-rocenka-2019.aspx>

MV ČR – GŘ HZS ČR. 2021. *Statistická ročenka 2020 – Česká republika*. [online]. Praha: MV ČR. 51 s. (PDF). [cit. 2023-11-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/rocenka-2020-pdf.aspx>

MV ČR – GŘ HZS ČR. 2022. *Statistická ročenka 2021 – Česká republika*. [online]. Praha: MV ČR. 55 s. (PDF). [cit. 2023-11-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/informacni-servis-statistiky-rocenka-2021-pdf.aspx>

NOVOTNÁ, H. a kol. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: UK. 496 s. ISBN 978-80-7571-052-9.

NRR. 2023. *Vše o veřejných financích* [online]. [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/>

OCHRANA, F. a kol. 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance – financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. 2011. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek po novele zákona o účetnictví*. Praha: C. H. Beck. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. akt. a rozš. vyd. Praha: ASPI. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, J. 2011. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer. 644 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

PODHORSKÝ, J. 2005. *Účtování a vedení účetnictví v organizačních složkách státu, územních samosprávních celcích a příspěvkových organizacích*. Praha: Bova Polygon. 363 s. ISBN 80-7273-119-X.

PŮČEK, M. J., PÁLENÍKOVÁ, M. 2022. *Hospodárnost, efektivnost, účelnost (jako nástroj pro zlepšení kontroly veřejných financí)* [online]. Brno: Masarykova univerzita. 61 s. (PDF). [cit. 2023-11-14]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-09-27_Priloha-c-1-k-Analyze-vnitrnich-kontrolnich-systemu-Hospodarnost-efektivnost-ucelnost.pdf

REKTOŘÍK, J. a kol. 2010. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. akt. vyd. Praha: Ekopress. 187 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

SAMUELSON, P. A. 1954. The Pure Theory of Public Expenditure. *The Review of Economics and Statistics* [online]. 1954, vol. 36, No. 4, p. 387-389. [cit. 2023-09-19]. Dostupné z: https://www.ses.unam.mx/docencia/2007II/Lecturas/Mod3_Samuelson.pdf

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě.

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Zákon č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023.

ŽÁK, M. 2020. *Hospodářská politika*. Praha: VŠEM. 169 s. ISBN 978-80-88330-26-4.

8 Seznam tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Výdaje sborů v gesci HZS ČR v letech 2018-2021 (v mil. Kč)	46
Tabulka 2: Uchráněné hodnoty jednotlivými HZS kraje (v tis. Kč).....	48
Tabulka 3: Podíl běžných a kap. výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v mil. Kč) 51	
Tabulka 4: Rozklad běžných výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v tis. Kč)	52
Tabulka 5: Rozklad výdajů sesk. položek 51 vybr. sborů v letech 2018-2021 (v tis. Kč) ..	54
Tabulka 6: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2021 (v Kč).....	58
Tabulka 7: Rozklad výdajů pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2020 (v Kč).....	59
Tabulka 8: Seznam osobních automobilů provozovaných HZS hl. m. Prahy	61
Tabulka 9: Rozklad ceny servisu 60 000 km pro Škoda Kodiaq	62
Tabulka 10: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Kodiaq	63
Tabulka 11: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Superb	63
Tabulka 12: Rozklad ceny servisu 30 000 km pro Škoda Scala	64
Tabulka 13: Rozklad ceny servisu 60 000 km pro Škoda Superb	65
Tabulka 14: Celková úspora na gar. serv. prohlídkách os. automobilů HZS hl. m. Prahy ..	66
Tabulka 15: Seznam vozů Scania provozovaných HZS hl. m. Prahy.....	67
Tabulka 16: Rozklad ceny servisu typu L pro vozy Scania.....	68
Tabulka 17: Rozklad ceny servisu typu S pro vozy Scania	69
Tabulka 18: Celková úspora na gar. serv. prohlídkách vozů Scania	69

8.2 Seznam grafů

Graf č. 1: Vybrané zásahy HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021	38
Graf 2: Skutečné příjmy a výdaje kapitoly 314 MV ČR v letech 2018-2023 (v mld. Kč) ..	41
Graf 3: Podíl výdajů MV ČR na výdajích státního rozpočtu v letech 2018-2021 (v %)	42
Graf 4: Podíl výdajů MV ČR na HDP ČR v letech 2018-2021 (v %)	43
Graf 5: Podíl výdajů MV ČR na HDP ČR v letech 2016-2023 (v %)	43
Graf 6: Odvětvový rozpočet MV ČR pro sk. výdaje v letech 2018-2021 (v mld. Kč).....	44
Graf 7: Rozdělení výdajů na bezp. státu a právní ochranu v l. 2018-2021 (v mld. Kč)	45
Graf 8: Meziroční tempo růstu výdajů sledovavých sborů (v %).....	47
Graf 9: Poměr výdaje/uchráněné hodnoty jednotlivých sborů (v Kč)	48
Graf 10: Podíl běžných a kap. výdajů HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021 (v %)	49
Graf 11: Podíl běžných a kap. výdajů HZS Středočesk. kraje v letech 2018-2021 (v %) ...	50
Graf 12: Podíl běžných a kap. výdajů HZS Plzeňského kraje v letech 2018-2021 (v %) ...	50
Graf 13: Výdaje vybraných sborů na pořízení DHM v letech 2018-2021 (v mil. Kč)	51
Graf 14: Rozklad běžných výdajů vybraných sborů v letech 2018-2021 (v %).....	53
Graf 15: Rozklad výdajů sesk. položek 51 vybraných sborů v letech 2018-2021 (v %).....	55
Graf 16: Výdaje HZS hl. m. Prahy na opravy aut. materiálu v letech 2018-2021 (v Kč) ...	56
Graf 17: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v letech 2018-2021 (v %).....	59

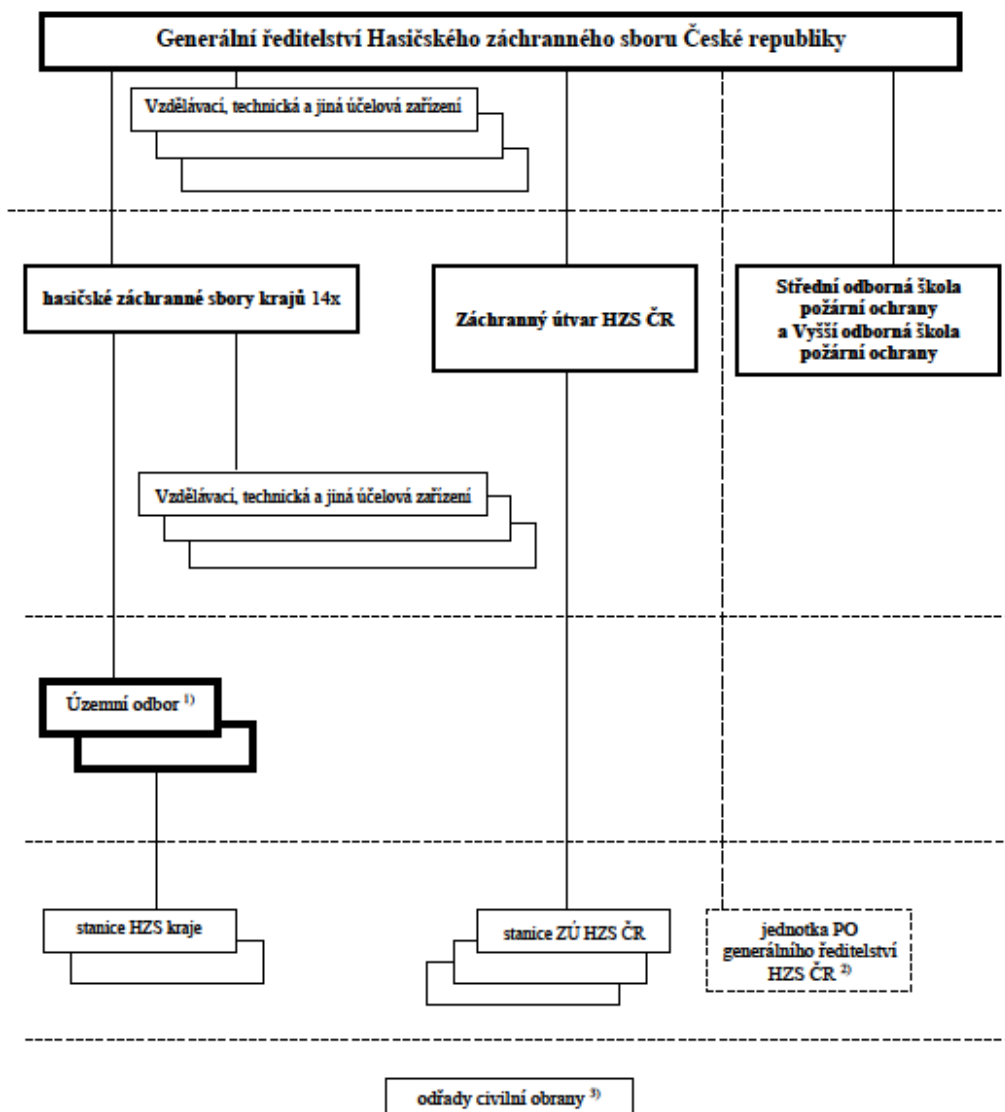
8.3 Seznam použitých zkratk

GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
HDP	Hrubý domácí produkt
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS krajů	Hasičské záchranné sbory krajů
HZS hl. m. Prahy	Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy
HZS PLK	Hasičský záchranný sbor Plzeňského kraje
HZS SČK	Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje
IZS	Integrovaný záchranný systém
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
SOŠ VOŠ PO	Střední odborná škola a Vyšší odborná škola požární ochrany (F-M)
ZÚ HZS ČR	Záchranný útvar HZS ČR (Hlučín)

Přílohy

Příloha 1: Organizační struktura HZS ČR	87
Příloha 2: Organizační struktura HZS hl. m. Prahy	88
Příloha 3: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2020 (v Kč)	89
Příloha 4: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2019 (v Kč)	90
Příloha 5: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2018 (v Kč)	91

Hasičský záchranný sbor České republiky

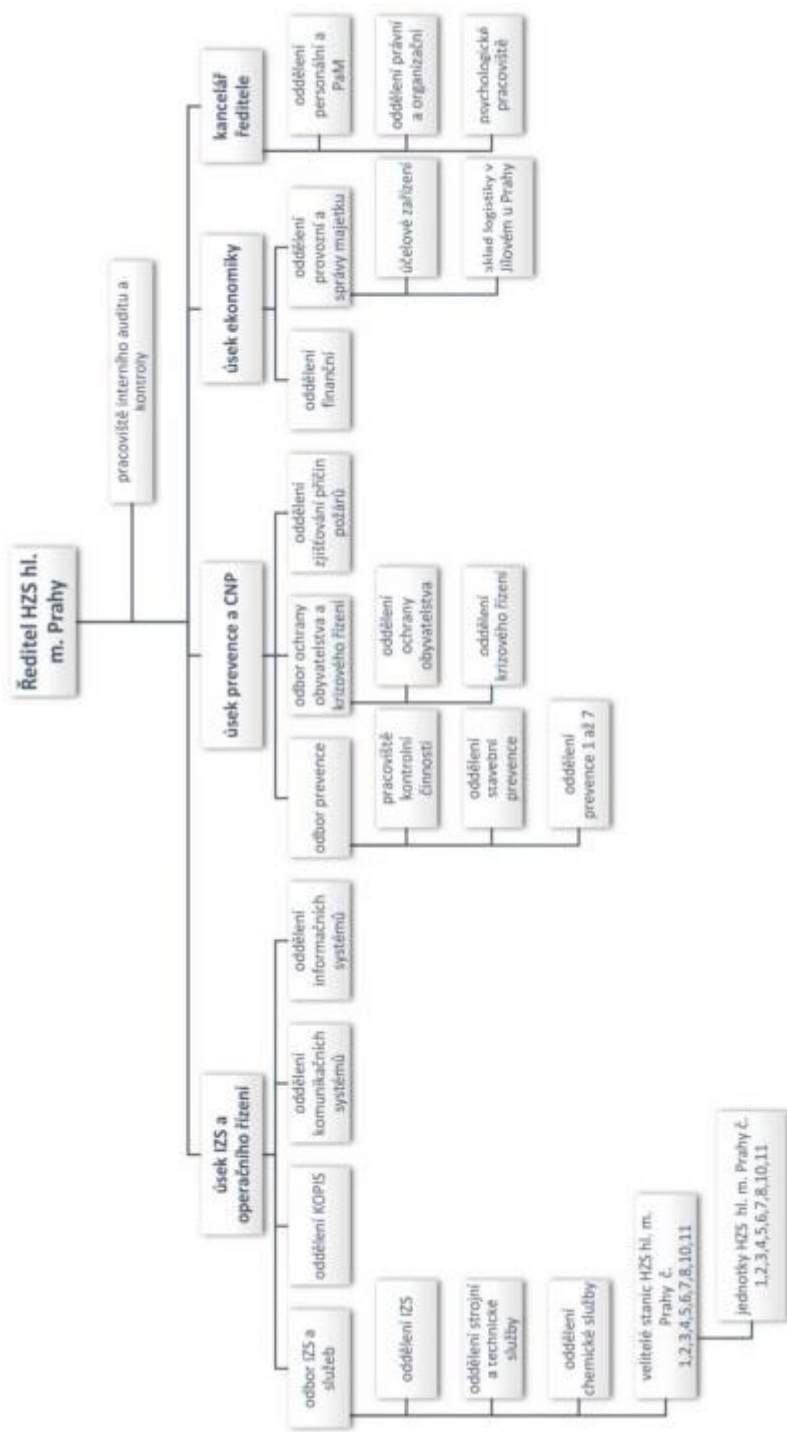
1) HZS hl. m. Prahy se nečlení na územní odbory.

2) Podle § 65 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo vnitra může k plnění mimořádných úkolů na úseku požární ochrany zřídit jednotku generálního ředitelství HZS ČR.

3) Podle § 10 odst. 1 zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), generální ředitelství HZS ČR, HZS kraje a ZÚ HZS ČR mohou k plnění úkolů za stavu ohrožení státu a válečného stavu zřízovat a organizačně, materiálně a personálně připravovat odřady civilní obrany z jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí nebo jejich částí.

Zdroj: HZS ČR (2017)

Příloha 2: Organizační struktura HZS hl. m. Prahy

Zdroj: Kavka (2022, s. 5)

Příloha 3: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2020 (v Kč)

Os. automobily	Garanční prohlídky		Mimořádné opravy, opravy nad rámec garančních prohlídek	
	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
Škoda	158 903,90	169 084,80	181 748,41	
MB				
Man				
Ford	45 960,00		12 589,60	
Celkem os.	204 863,90	169 084,80	194 338,01	
Vozidla n. 3,5 t	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
MB	125 633,00		56 900,00	
Renault	280 359,00		19 522,30	
Scania	356 895,00		154 441,58	
Tatra	52 369,00		11 256,20	
Ford	18 950,00			
Volvo	256 358,00		89 571,50	
Iveco			37 856,30	
Kobit-THZ	88 500,00		36 669,90	
WISS	138 569,50		38 569,00	
Firefighting	630 000,00		42 515,77	
Servis jeřábů	46 589,00		28 956,30	
THT Polička	73 540,49		46 858,00	
Příslušenství			69 957,95	
VZV	5 689,00			
WAP			106 767,88	
Celkem n. 3,5 t	2 073 451,99		739 842,68	
Špatná RP	88 945,93 Kč			

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Příloha 4: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2019 (v Kč)

	Garanční prohlídky		Mimořádné opravy, opravy nad rámec garančních prohlídek	
	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
Os. automobily				
Škoda	358 949,80		785 489,00	
MB				
Man				
Ford	32 500,60		89 567,90	
Celkem os.	391 450,40		875 056,90	
Vozidla n. 3,5 t	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
MB	258 950,90		184 754,00	
Renault	259 680,00		345 800,00	
Scania	56 850,00		58 697,80	
Tatra	110 358,00		119 852,00	
Ford	16 500,00		28 954,10	
Volvo	399 658,00		97 412,00	
Iveco	110 254,00		25 841,00	
Kobit-THZ	125 487,00		440 509,39	
WISS	54 800,00		358 956,00	
Firefighting	580 000,00		185 844,30	
Servis jeřábů	741 366,00		89 532,50	
THT Polička	24 785,95		135 874,00	
Příslušenství			154 721,00	
VZV	5 689,00			
WAP			32 503,00	
Celkem n. 3,5 t	2 744 378,85		2 259 251,09	
Špatná RP	125 615,83 Kč			

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy

Příloha 5: Rozklad výdajů roz. pol. 517108 HZS hl. m. Prahy v roce 2018 (v Kč)

	Garanční prohlídky		Mimořádné opravy, opravy nad rámec garančních prohlídek	
	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
Os. automobily				
Škoda	223 551,00		458 589,00	
MB				
Man				
Ford	16 580,00		32 521,50	
Celkem os.	240 131,00		491 110,50	
Vozidla n. 3,5 t	Objednávka	Smlouva	Objednávka	Smlouva
MB	385 747,00		95 478,00	
Renault	189 590,00		89 956,48	
Scania	65 821,00		124 750,00	
Tatra	95 568,50		84 125,30	
Ford	34 589,00		5 847,50	
Volvo	321 523,90		55 232,00	
Iveco	125 847,00		10 350,00	
Kobit-THZ	110 250,00		345 125,89	
WISS	49 580,00		124 533,20	
Firefighting	510 000,00		45 369,57	
Servis jeřábů	549 851,35		257 890,00	
THT Polička	158 470,90		250 600,00	
Příslušenství	9 678,79		221 552,90	
VZV	8 956,00		12 500,00	
WAP			5 689,00	
Celkem n. 3,5 t	2 615 473,44		1 728 999,84	
Špatná RP	120 726,50			

Zdroj: vlastní zpracování, dle interních dat HZS hl. m. Prahy